

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

MAGISTRSKO DELO

VPLIV COVID-19 NA BREZPOSELNE TURISTIČNE DELAVCE

Ljubljana, november 2022

ALJA PLESEC

IZJAVA O AVTORSTVU

Podpisana Alja Plesec, študentka Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, avtorica predloženega dela z naslovom Vpliv COVID–19 na brezposelne turistične delavce, pripravljena v sodelovanju s svetovalko doc. dr. Dašo Farčnik

IZJAVLJAM

1. da sem predloženo delo pripravila samostojno;
2. da je tiskana oblika predloženega dela istovetna njegovi elektronski obliki;
3. da je besedilo predloženega dela jezikovno korektno in tehnično pripravljeno v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, kar pomeni, da sem poskrbela, da so dela in mnenja drugih avtorjev oziroma avtoric, ki jih uporabljam oziroma navajam v besedilu, citirana oziroma povzeta v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani;
4. da se zavedam, da je plagiatorstvo – predstavljanje tujih del (v pisni ali grafični obliki) kot mojih lastnih – kaznivo po Kazenskem zakoniku Republike Slovenije;
5. da se zavedam posledic, ki bi jih na osnovi predloženega dela dokazano plagiatorstvo lahko predstavljalo za moj status na Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani v skladu z relevantnim pravilnikom;
6. da sem pridobila vsa potrebna dovoljenja za uporabo podatkov in avtorskih del v predloženem delu in jih v njem jasno označila;
7. da sem pri pripravi predloženega dela ravnala v skladu z etičnimi načeli in, kjer je to potrebno, za raziskavo pridobila soglasje etične komisije;
8. da soglašam, da se elektronska oblika predloženega dela uporabi za preverjanje podobnosti vsebine z drugimi deli s programsko opremo za preverjanje podobnosti vsebine, ki je povezana s študijskim informacijskim sistemom članice;
9. da na Univerzo v Ljubljani neodplačno, neizključno, prostorsko in časovno neomejeno prenašam pravico shranitve predloženega dela v elektronski obliki, pravico reproduciranja ter pravico dajanja predloženega dela na voljo javnosti na svetovnem spletu preko Repozitorija Univerze v Ljubljani;
10. da hkrati z objavo predloženega dela dovoljujem objavo svojih osebnih podatkov, ki so navedeni v njem in v tej izjavi.

V Ljubljani, dne

Podpis študentke:

KAZALO

UVOD	1
1 VPLIV PANDEMIJE COVID–19 NA TURISTIČNI SEKTOR.....	5
1.1 Vpliv pandemije COVID–19 na turistični sektor na globalni ravni.....	5
1.2 Vpliv pandemije COVID–19 na turistični sektor v Sloveniji.....	10
1.3 Vpliv pandemije COVID–19 na lokalne skupnosti	13
1.4 Psihološke posledice brezposelnosti	15
2 IDEJE ZA PRIHODNOST TURIZMA IN DELA V TURIZMU	16
2.1 Postpandemski turizem	17
2.2 COVID–19 in trajnostni razvoj turizma	18
2.3 Povezovanje vseh udeležencev turističnega sektorja	20
2.4 Znanstveno raziskovanje in akademsko delo	22
3 METODOLOGIJA IN PODATKI	22
3.1 Opredelitev turističnega sektorja	22
3.2 Raziskovalna vprašanja	23
3.3 Viri in načini zbiranja podatkov.....	24
3.4 Opis vzorca	26
3.5 Omejitve raziskave	28
4 REZULTATI RAZISKAVE	29
4.1 Novoprijavljene brezposelne osebe iz turističnega sektorja	29
4.1.1 Novoprijavljene brezposelne osebe za določen čas	32
4.1.2 Novoprijavljene brezposelne osebe, presežni delavci.....	32
4.1.3 Novoprijavljene brezposelne osebe zaradi stečaja podjetja	32
4.1.4 Brezposelne osebe po panogi zadnje zaposlitve	33
4.2 Struktura brezposelnih turističnih delavcev	34
4.2.1 Brezposelne osebe stare do 29 let po panogi zadnje zaposlitve	35
4.2.2 Brezposelne osebe stare 50 let in več po panogi zadnje zaposlitve	36
4.2.3 Brezposelne osebe z nižjo izobrazbo po panogi zadnje zaposlitve.....	37
4.3 Delež turističnih delavcev, ki se je v času COVID–19 bil pripravljen zaposliti v (popolnoma) drugi dejavnosti.....	38
4.4 Delež turističnih delavcev, ki se je v času COVID–19 zaposlil v (popolnoma) drugi dejavnosti.....	39
4.5 Število dolgotrajno brezposelnih turističnih delavcev	40

4.6	Psihološke posledice na turistične delavce v povezavi z izgubo zaposlitve	40
4.7	Preverjanje raziskovalnih vprašanj	42
4.8	Interpretacija dobljenih rezultatov in diskusija	44
SKLEP		44
LITERATURA IN VIRI		46
PRILOGE		57

KAZALO TABEL

Tabela 1: Pregled izbranih kazalnikov svetovne turistične panoge, 2011–2021	6
Tabela 2: Pregled izbranih kazalnikov slovenske turistične panoge, 2017–2021	11
Tabela 3: Struktura anketirancev glede na spol, starostno skupino, formalno izobrazbo in status na trgu dela	27
Tabela 4: Struktura anketirancev glede na dejavnost pretekle zaposlitve in regijo pretekle zaposlitve	28
Tabela 5: Novoprijavljene brezposelne osebe po panogah zadnje zaposlitve (mar. 2020–dec. 2021)	30
Tabela 6: Brezposelne osebe po panogi zadnje zaposlitve (mar. 2020–dec. 2021)	34
Tabela 7: Brezposelne osebe stare do 29 let po panogi zadnje zaposlitve (mar. 2020–dec. 2021)	36
Tabela 8: Brezposelne osebe stare 50 let in več po panogi zadnje zaposlitve (mar. 2020–dec. 2021)	37
Tabela 9: Brezposelne osebe z nižjo izobrazbo po panogi zadnje zaposlitve (mar. 2020–dec. 2021)	38
Tabela 10: Zaposlitev v (popolnoma) drugi dejavnosti z vidika respondentov, ki so v času COVID–19 že dobili novo zaposlitev	39
Tabela 11: Zaposlitev v (popolnoma) drugi dejavnosti z vidika respondentov, ki v času COVID–19 še niso dobili nove zaposlitve	39
Tabela 12: Negativne psihološke posledice v povezavi z izgubo dela v turističnem sektorju zaradi COVID–19	41
Tabela 13: Pozitivne psihološke posledice v povezavi z izgubo dela v turističnem sektorju zaradi COVID–19	41

KAZALO SLIK

Slika 1: Presežno število novoprijavljenih brezposelnih oseb po mesecih, 2020–2021	31
Slika 2: Struktura novoprijavljenih brezposelnih oseb v času COVID–19	33
Slika 3: Delež žensk med novoprijavljenimi brezposelnimi osebami v času COVID–19	35

KAZALO PRILOG

Priloga 1: Anketni vprašalnik	1
-------------------------------------	---

SEZNAM KRATIC

angl. – angleško

BDP – Bruto domači proizvod

COVID–19 – (angl. coronavirus disease 2019); koronavirusna bolezen 2019

EU – (angl. European Union); Evropska unija

ILO – (angl. International Labour Organization); Mednarodna organizacija dela

NACE – (frc. Nomenclature Generale des activites economiques dans les Communautes europeennes); Evropska klasifikacija ekonomskih dejavnosti

SKD – Standardna klasifikacija dejavnosti

STA – Slovenska tiskovna agencija

STO – Slovenska turistična organizacija

SURE – (angl. Support to mitigate Unemployment Risks in an Emergency); instrument SURE

SURS – Statistični urad Republike Slovenije

UNWTO – (angl. United Nations World Tourism Organization); Svetovna turistična organizacija

Vlada RS – Vlada Republike Slovenije

WTTC – (angl. World Travel & Tourism Council); Svetovni potovalni in turistični svet

ZRSZ – Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje

UVOD

Turizem velja za enega izmed najpomembnejših sektorjev in je za mnogokatero ekonomijo eden izmed ključnih (Dwyer, Forsyth & Dwyer, 2020). V zadnjem desetletju, pred začetkom pandemije koronavirusne bolezni 2019 (angl. coronavirus disease 2019, v nadaljevanju COVID–19), je turizem neprekinjeno rasel in se soočal s povečevanjem raznovrstnosti ter se tako uveljavil kot eden izmed večjih in hitreje rastočih ekonomskih sektorjev na svetu (Dwyer, Forsyth & Dwyer, 2020). Destinacije so prepoznale ekonomski potencial turizma in so investirale v turistični razvoj, zaradi česar je moderni turizem postal ključno gibalno socioekonomskega razvoja (Dwyer, Forsyth & Dwyer, 2020). Turistična panoga ima pomembno vlogo tudi z vidika zaposlovanja ter socialnega in trajnostnega razvoja (Evropski parlament, 2020, str. 1).

Naravne katastrofe, teroristični napadi, epidemije in bolezni kot so Ebola, SARS in Zika negativno vplivajo na turistično dejavnost (Sigala, 2020). Vendar je kriza, ki jo je s svojimi lastnostmi in okoliščinami večjih in globalnih razsežnosti povzročil COVID–19, nekaj povsem drugega in bi lahko za turistični sektor pomenila dolgoročno transformacijo in strukturne spremembe (Sigala, 2020). Po drugi strani Keller (2020) izpostavlja, da sta obseg mednarodnega turizma in globalna turistična mobilnost znatno prispevala k širjenju COVID–19 po vsem svetu.

Uğur in Akbıyık (2020) izpostavljata, da je COVID–19 negativno vplival tako na turistično povpraševanje kakor tudi na turistično ponudbo. Omejitve gibanja, zaprtja meja in strah turistov pred okužbo z virusom so zmanjšali turistično povpraševanje, prepoved obratovanja nastanitvenih in gostinskih obratov in ostalih turističnih ponudnikov ter s tem povezane omejitve ponujanja in prodajanja blaga in storitev pa so zmanjšali turistično ponudbo (Uğur & Akbıyık, 2020). Na podlagi podatkov Statističnega urada Republike Slovenije (SURS) Farčnik, Galevska, Mugoša in Palevska (2020) ugotavljajo, da je iz istih razlogov tudi v Sloveniji že v prvih mesecih pandemije bilo mogoče zaznati nenaden padec turističnih prihodov in nočitev v primerjavi z istim obdobjem preteklega leta (februar–julij). Samo v hotelirstvu je bil že pred drugim valom zabeležen velik upad (okoli 47 %), na primer eden izmed večjih hotelov v Ljubljani naj bi do konca leta 2020 utrpel 1,3 milijone čiste izgube in pol milijona negativnega denarnega toka, kar bi lahko podjetje privedlo do stečaja, prav tako se je mestnemu hotelirstvu obetala dolžniška kriza (Knežević Cvelbar, Jamnik, Jezeršek & Krašnja, 2020, 16:03).

Izkušnje iz prejšnjih kriz kažejo, da se upad povpraševanja po turističnih proizvodih odrazi tudi na trgu dela. Ghoshray, Ordóñez in Sala (2016) v povezavi s svetovno finančno in globalno krizo 2008 izpostavljajo dolgoročno visoko stopnjo brezposelnosti ter socialne in ekonomske posledice. Ozbay, Sariisik in Ceylan (2021) posledice, ki jih je COVID–19 prizadejal turističnem sektorju, primerjajo s posledicami preteklih izbruhov (med drugim španska gripa, azijska gripa, SARS, MERS, prašičja gripa in Ebola). Avtorji

ugotavljajo, da so vsi ti izbruhi povzročili ekonomske in zdravstvene probleme, največji vpliv na dvig stopnje brezposelnosti pa sta imela prav svetovna finančna in globalna kriza leta 2008 in COVID-19 (Ozby, Sariisik & Ceylan, 2021). Tudi Domadenik, Farčnik in Trobec (2012) so na podlagi svetovne finančne in globalne krize 2008 pokazali, da je zaradi upada zunanjega povpraševanja kriza med drugim vplivala tudi na prilagajanja števila zaposlenih v podjetjih. Farčnik, Kuščer in Trobec (2015) pa se osredotočajo na negativne posledice, ki jih je svetovna finančna in globalna kriza 2008 imela na turistični sektor in ugotavljajo, da posledici, kot sta upad zunanjega povpraševanja in problemi financiranja podjetij, vplivata na uspešnost poslovanja turističnih podjetij in turističnega sektorja. Po drugi strani Danielsson, Macrae, Vayanos in Zigran (2020) menijo, da svetovne finančne in globalne krize sploh ne moremo primerjati s krizo, ki jo je povzročil COVID-19. Avtorji pravijo, da je med njima sicer res nekaj podobnosti (insolventnost podjetij, zmanjšanje likvidnosti, velike izgube in možen propad nekaterih institucij), vendar je med njima tudi ključna razlika, ki veleva, da bo po COVID-19 krizi lažje okrevati (Danielsson, Macrae, Vayanos & Zigran, 2020). Razlika je v vplivu na kazalnike tveganja, ki so bili leta 2008 endogeni oziroma notranji, nasprotno od tega pa je COVID-19 sam po sebi eksogeni oziroma zunanji vpliv, kar lahko finančnim trgov olajša odziv in hkrati pripomore k ustrežnejšem odzivu finančne politike (Danielsson, Macrae, Vayanos & Zigran, 2020).

Kniffin in drugi (2020) poudarjajo, da je COVID-19 za zaposlene in delovna okolja po vsem svetu imel dramatične posledice. Avtorji med drugim izpostavljajo brezposelnost, duševne bolezni in zasvojenost, ekonomske, družbene in psihološke posledice pa se po njihovem mnenju lahko kažejo tako na tistih, ki so zaradi COVID-19 ostali brez zaposlitve, kakor tudi na tistih, ki so jo obdržali (Kniffin in drugi, 2020, str. 14). Poleg izgube prihodka se posamezniki zaradi brezposelnosti lahko soočajo s stresom povezanimi posledicami kot so anksioznost, depresija in fizične tegobe (npr. glavobol, bolečine v želodcu in celo misel na samomor) (Kniffin in drugi, 2020, str. 14; Wanberg, 2012, str. 370). Tisti posamezniki, ki so, v podjetjih katera so bila primorana odpuščati, zaposlitev obdržali, se lahko zaradi tako imenovanega učinka prelivanja (angl. spillover effect) soočajo z manjšo predanostjo podjetju, manjšo zavzetostjo za delo in višjo stopnjo stresa (Kniffin in drugi, 2020, str. 15; Trevor & Nyberg, 2008).

Baert, Lippens, Moens, Sterkens in Weytjens (2020) ugotavljajo, da je epidemija COVID-19 močno pripomogla k strahu pred izgubo zaposlitve, prav tako pa je med posamezniki bil prisoten strah, da ne bodo prišli do napredovanja, ki jim je bilo sicer zagotovljeno pred COVID-19. Mnogi verjamejo, da bodo posamezniki zaradi COVID-19 spremenili pogled na trg delovne sile, prav tako pa bodo drugačne tudi njihove z delom povezane prioritete. V prihodnje bo verjetno še bolj prisoten poudarek na delovne razmere in ohranjanje ravnovesja med poklicnim in zasebnim življenjem.

Po mnenju Kniffin in drugih (2020, str. 14) ne velja upati, da bo gospodarstvo po COVID-19 okrevalo dovolj hitro, da bi se zaposlitve, izgubljene zaradi pandemije COVID-19, v večini primerov obnovile. Strokovnjaki, ki preučujejo edinstvene značilnosti pandemije COVID-19, naj se torej osredotočijo tako na posameznikovo kratkoročno soočanje in prilagajanje na posledice pandemije COVID-19 kakor tudi na dolgoročno (Kniffin in drugi, 2020, str. 14). Kratkoročno v povezavi z delodajalcem, ki jih je bil primoran odpustiti, dolgoročno pa z vidika karijerne prilagodljivosti, kjer govorimo o pripravljenosti in interesu za raziskovanje novih možnosti in prihodnjih scenarijev za zaposlitev (Kniffin in drugi, 2020, str. 14; Klehe, Zikic, van Vianen, Koen & Buyken, 2012). Kniffin in drugi (2020, str. 31) še poudarjajo, naj se iskalci zaposlitve zaradi višje stopnje brezposelnosti pripravijo na možnost dolgotrajnejšega iskanja zaposlitve.

Na podlagi teh ugotovitev se sprašujem, kakšen bo vpliv COVID-19 na prilagajanje števila zaposlenih v turističnem sektorju. Na tem mestu naj še izpostavim, da so v City Hotelu Ljubljana in Hotelu Slon po prvem valu epidemije postopno zmanjševali število zaposlenih (STA, 2020a). Na podlagi tega je brez zaposlitve ostalo okrog 60 % zaposlenih, vključujoč študente, iztekle pogodbe in upokojitve (STA, 2020a). V Postojnski jami je po nekaterih podatkih kmalu po začetku krize COVID-19 zaposlitev izgubilo nekaj manj kot 60 delavcev (STA, 2020b).

Namen izhodiščnega (teoretičnega) dela magistrskega dela je podrobnejša osvetlitev vplivov COVID-19 in posledične pandemije na turistični sektor in brezposelnost turističnih delavcev. Nadalje bom preučevala posledice COVID-19 in posledične pandemije na turistični sektor in turistične delavce, kjer me še posebej zanima, kakšno je stanje v Sloveniji. Predvsem se bom osredotočila na prilagajanje števila zaposlenih oziroma posledičnega odpuščanja turističnih delavcev. Glede na to, da mnogi avtorji izpostavljajo tudi številne negativne posledice izgube zaposlitve, in glede na relativno veliko prizadetost turističnega sektorja (OECD, 2020), pa je namen osvetliti tudi negativne psihološke vidike ob izgubi zaposlitve. Poleg tega je namen ugotoviti, ali ima turistični sektor kljub negativnim posledicam COVID-19 možnost za okrevanje in odpornost, zato v nadaljevanju proučujem tudi ideje za prihodnost turizma in dela v turizmu. Ugotoviti želim, ali bi COVID-19 lahko bil priložnost za razvoj drugačnega, postpandemskega turizma, ki temelji na trajnosti ter na vključevanju in povezovanju vseh udeležencev v turističnem sektorju in vsem skupaj, še posebej pa zaposlenim v turističnem sektorju, ki so v moji raziskavi ključnega pomena, nudi večjo varnost in zanesljivost, saj je kot takšen lahko bolj odporen na tveganja.

Cilj magistrskega dela je preučiti vpliv COVID-19 na prilagajanja števila zaposlenih v turističnem sektorju z vidika analize brezposelnosti. Glede na omejitve poslovanja in na zmanjšano tuje povpraševanje so bila podjetja primorana zmanjšati število zaposlenih. Iz tega izhajata dva podcilja magistrskega dela. Prvi podcilj je ugotoviti, kakšen je bil obseg

zmanjševanja števila zaposlenih v turističnem sektorju oziroma kakšno je bilo število novoprijavljenih brezposelnih. Na drugi strani so bili delavci, ki so izgubili zaposlitev, soočeni z zelo plitkim trgom dela, saj se je tudi povpraševanje po delu turističnih podjetij znatno znižalo. Turistični delavci so zato lahko dlje časa iskali novo zaposlitev oziroma so ostali dlje časa brezposelni. Zato je drugi podcilj magistrskega dela ugotoviti, kakšen je bil vpliv pandemije COVID–19 na turistične delavce, predvsem tiste, ki so v času COVID–19 izgubili zaposlitev. Na podlagi tega sem si zastavila šest raziskovalnih vprašanj:

1. Koliko je bilo v času COVID–19 (od marca 2020 do decembra 2021) novoprijavljenih brezposelnih oseb, ki so bile predhodno zaposlene v podjetjih, katera delujejo v turističnem sektorju?
2. Kakšna je struktura turističnih delavcev, ki so izgubili zaposlitev v času COVID–19 (spol, starostna skupina, stopnja izobrazbe, status na trgu dela ...)?
3. Kolikšen delež turističnih delavcev se je bil/ se je pripravil zaradi COVID–19 zaposliti v (popolnoma) drugi dejavnosti?
4. Kolikšen delež turističnih delavcev se je v času COVID–19 zaposlilo v (popolnoma) drugi dejavnosti?
5. Koliko turističnih delavcev, ki so v času COVID–19 izgubili zaposlitev, je bilo/ je šest mesecev po izgubi zaposlitve še zmeraj brezposelnih?
6. Katere so psihološke posledice na turistične delavce v povezavi z izgubo zaposlitve v turističnem sektorju zaradi COVID–19?

Z magistrskim delom želim izpostaviti raziskovalni problem in opozoriti na njegovo veliko razsežnost. Prispevati želim h kritičnem razmišljanju, iskanju rešitev in spoprijemanju z izzivi ter pozvati k ukrepanju za blaženje negativnih posledic COVID–19 v turističnem sektorju, predvsem z vidika turističnih delavcev. Nenazadnje želim z magistrskim delom pokazati, da lahko povezovanje udeležencev v turističnem sektorju v iskanju ustvarjalnih in inovativnih pristopov k raziskovalnemu problemu in razvijanju idej za prihodnost turizma in dela v turizmu pozitivno doprinese k okrevanju turističnega sektorja.

Za odgovore na zastavljena raziskovalna vprašanja sem uporabila primarne in sekundarne podatke ter uporabila deskriptivno analizo. Sekundarne podatke sem pridobila iz Zavoda Republike Slovenije za zaposlovanje (v nadaljevanju ZRSZ), primarne s pomočjo spletnega anketnega vprašalnika.

Magistrsko delo je razdeljeno na teoretični in empirični del. V teoretičnem delu na podlagi pregleda izbrane strokovne in znanstvene literature poskušam izpostaviti problem brezposelnosti v turističnem sektorju, v povezavi s tem navajam tudi možne rešitve, pristope in ideje, ki bi lahko pripomogle k svetlejši prihodnosti turističnega sektorja. V tem delu se tako osredotočam na vpliv pandemije COVID–19 na turistični sektor na globalni ravni, v Sloveniji in na lokalne skupnosti ter na psihološke vidike brezposelnosti in ideje za prihodnost turizma in dela v turizmu.

Sledi empirični del, ki obsega dve poglavji, tretje in četrto. V tretjem poglavju je predstavljena uporabljena metodologija in podatki. V tem poglavju opredelim turistični sektor in raziskovalna vprašanja, predstavim vire in načine zbiranja podatkov, opišem vzorec in izpostavim omejitve raziskave. V četrtem poglavju so predstavljeni rezultati raziskave. To poglavje je organizirano po raziskovalnih vprašanjih, kjer glede na vseh šest zastavljenih raziskovalnih vprašanj analiziram registrske podatke ZRSZ in rezultate anketnega vprašalnika. Na podlagi dobljenih rezultatov preverjam raziskovalna vprašanja in interpretiram dobljene rezultate. Magistrsko delo zaključim s sklepom.

1 VPLIV PANDEMIJE COVID–19 NA TURISTIČNI SEKTOR

1.1 Vpliv pandemije COVID–19 na turistični sektor na globalni ravni

Zaustavitve delovanja mnogih podjetij, stečaji, motnje v preskrbovalnih verigah, upadlo zaupanje potrošnikov in zmanjšanje investicij, hkrati pa velik upad mednarodnega turizma, do česar je v prvi vrsti prišlo zaradi omejitve potovanj, so negativno vplivali na proizvodnjo proizvodov in storitev (Schubert, 2021). Še posebej je pandemija COVID–19 negativno vplivala na turistično panogo, kjer je znaten upad turistov vplival tudi na zmanjšanje prihodkov podjetij in posledično na zmanjšanje števila zaposlenih (Santos del Valle, 2020). Posledice COVID–19 in globalnega zaprtja (angl. lockdown) so bile vidne takoj, in sicer so se med drugim odražale v naglem (ponekod zelo visokem) padcu bruto domačega proizvoda (v nadaljevanju BDP) in izgubi delovnih mest (Schubert, 2021). Tudi Gössling, Scott in Hall (2020) opozarjajo na razsežnosti posledic pandemije COVID–19 za celoten turistični sistem. Dodajajo, da so ukrepi za zaježitev širjenja COVID–19 že v prvih tednih po razglasitvi pandemije povzročili nagel padec mednarodnega in domačega turizma (Gössling, Scott & Hall, 2020). Upad je bil med drugim odvisen od trajanja pandemije in zmožnosti okrevanja turističnega sektorja (Niestadt, 2020).

Tabela 1 prikazuje izbrane kazalnike svetovne turistične panoge med leti 2011 in 2021. Kot je razvidno iz tabele, so se vse tja do leta 2020 številke po večini vzpenjale. Leta 2020 je moč zaznati velik upad, leto kasneje pa rahel porast. V letu 2019 je bilo iz naslova turizma in potovanj na globalni ravni 333 milijonov delovnih mest (WTTC, 2021). V letu 2020 se je število zaposlenih zmanjšalo za 18,6 %, kar pomeni, da je bilo izgubljenih 62

milijonov delovnih mest (WTTC, 2021). Tako je bilo v letu 2020 271 milijonov delovnih mest (WTTC, 2022a). V letu 2021 je število delovnih mest naraslo za 6,7 %, kar je okrog 18 milijonov delovnih mest več kot v letu 2020 (WTTC, 2022a). Mednarodni turistični prihodi so se v primerjavi z letom 2019 v letu 2020 zmanjšali za 74 %, kar je okrog 1 bilijon manj kot v letu 2019 (UNWTO, 2021a). V prvih petih mesecih leta 2021 (januar–maj) je bilo po podatkih UNWTO (2021b, str. 1) 85 % manj mednarodnih turističnih prihodov kot v istem obdobju leta 2019. V prvih sedmih mesecih leta 2021 (januar–julij) so bili mednarodni turistični prihodi za 40 % nižji kot leta 2020 in za 80 % nižji kot v istem obdobju leta 2019 (UNWTO, 2021c, str. 1). Končni podatki za celotno leto 2021 nakazujejo, da so leta 2021 mednarodni turistični prihodi v primerjavi z letom 2020 narasli na okrog 421 milijonov, so bili pa še zmeraj znatno nižji kot v letu 2019 (WTTC, 2022). V letu 2020 je skupni prispevek globalnega turizma in potovanj v BDP-ju upadel za 50,4 %, kar je v primerjavi z letom 2019 približno 4.855 bilijonov dolarjev izgube (WTTC, 2022b). V letu 2021 je skupni prispevek globalnega turizma in potovanj v BDP-ju narasel za 21,7 %, kar je okrog 1.037 bilijonov dolarjev več kot v letu 2020 (WTTC, 2022b). Prilivi iz naslova izvoza potovanj so bili v letu 2020 za 36 % nižji kot v letu 2019 (WTTC, 2022b). V letu 2019 so znašali okrog 1.466 bilijonov dolarjev, v letu 2020 pa okrog 534 milijonov dolarjev (WTTC, 2022b). V letu 2021 so v primerjavi z letom 2020 narasli za 13 %, kar pa je še zmeraj 42 % manj kot v letu 2019 (WTTC, 2022b).

Tabela 1: Pregled izbranih kazalnikov svetovne turistične panoge, 2011–2021

Leto	Število mednarodnih turističnih prihodov na globalni ravni med letoma 2011 in 2021 (v milijonih)	Število zaposlitev v turizmu na globalni ravni med letoma 2011 in 2021 (v milijonih)	Skupni prispevek turizma in potovanj v BDP-ju (v %) na globalni ravni med letoma 2011 in 2021 (v bilijonih ameriških dolarjev)	Mednarodni prejemki od turizma na globalni ravni med letoma 2011 in 2021 (v bilijonih ameriških dolarjev)
2011	1.004.40	255	6.925.29	1.092.40
2012	1.055.50	265	7.094.29	1.129.50
2013	1.107.50	281	7.432.19	1.218
2014	1.152.10	287	7.674.79	1.270.20
2015	1.209.50	296	7.444.04	1.208.40
2016	1.251.20	303	7.650.17	1.235.90
2017	1.340.80	312	8.240.74	1.330.20
2018	1.414.60	319	8.810.96	1.438.20
2019	1.467.70	333	9,63	1.465.90
2020	402.60	271	4.775	533.50
2021	421.30	289	5.812	602

Vir: UNWTO (2022); WTTC (2022a); WTTC (2022b); WTTC (2021); WTTC (2020); WTTC (2019); WTTC (2015); WTTC (2012).

Evropski parlament (2020) je že ob začetku pandemije COVID–19 opozoril, da bo prav turistična panoga ena izmed najbolj prizadetih gospodarskih panog, kar se med drugim odraža tudi v obsežni brezposelnosti. Slednja je še posebej prizadela sezonske turistične delavce in tiste turistične delavce, ki spadajo v ranljive skupine (Evropski parlament, 2020). Nadalje je zatorej pomembno poudariti, da je turizem močno odvisen od sezonskih in začasnih delavcev, med katerimi je mnogo mladih delavcev, žensk in delavcev, ki prihajajo iz držav izven Evropske unije (v nadaljevanju EU), ta delovna mesta pa se pogosto nahajajo na otokih, oddaljenih in odmaknjenih krajih, kjer turizem predstavlja tudi 10–50 % vseh delovnih mest, priložnosti za pridobitev drugega delovnega mesta pa so zelo slabe, oziroma jih ni (Evropska komisija, 2020, str. 10). Po začetnih napovedih Evropske komisije (2020, str. 10) bi lahko v Evropi brez takojšnjega ukrepanja zaposlitev izgubilo okrog 6 milijonov turističnih delavcev, vplivajoč na preživetje še večjega števila ljudi, mnogokrat tistih, ki so že tako ali tako v ranljivem položaju.

COVID–19 je že kaj kmalu po izbruhu prizadel prav vse deležnike v turističnem sektorju. Letalski promet je leta 2020 v primerjavi z letom 2019 na svetovni ravni upadel za 60,2 % (IATA, 2021). V letu 2019 je letelo 4,5 bilijonov potnikov, leta 2020 pa 1,8 bilijonov (IATA, 2021). Leto 2020 je tako za letalsko industrijo statistično gledano najslabše leto za časa meritev prihodkov potniške milje (angl. Revenue Passenger Mile – RPM), ki so se pričele izvajati leta 1950 (IATA, 2021). Število potnikov v železniškem prometu je v času globalnega zaprtja in restrikcij na nacionalnih ravneh upadlo tudi do 80 %, na mednarodnih ravneh pa ponekod tudi do 100 % (UIC, 2020, str. 6). Na evropski ravni se je železniški promet leta 2020 v primerjavi z letom 2019 skorajda razpolovil (Eurostat, 2021). V primerjavi z letom 2019 je leta 2020 upadel za 46,3 %, kar pomeni, da je bilo v letu 2020 zabeleženih 223 bilijonov potniških kilometrov (Eurostat, 2021). Po navedkih Pak (2020, str. 14) so hudo škodo med drugim utrpeli tudi avtobusni prevozniki, križarke in ponudniki izposoje vozil. Turistična podjetja so se bila primorana soočiti z resno krizo likvidnosti (Evropska komisija, 2020, str. 9). Po podatkih sodeč so na evropski ravni hoteli in restavracije dosegli 50 % izgubo prihodkov, potovalne agencije in tour operaterji pa 85 % (Evropska komisija, 2020, str. 9). Prav tako na evropski ravni, so se, v primerjavi s prejšnjimi leti, turistične rezervacije v letu 2020 zmanjšale za 60–90 % (Evropska komisija, 2020, str. 9). Ko govorimo o upadu prometa pri ponudnikih nastanitev in gostinskih ponudnikih, se zdi smiselno izpostaviti, da je upad prometa odvisen od lokacije na kateri se ponudnik nahaja in od odvisnosti ponudnika od tujih trgov (Pak, 2020, str. 18).

Nadalje tudi Menegaki (2020) opozarja, da bi lahko bile posledice COVID–19 za turistični sektor uničujoče. Največjo škodo bi lahko utrpeli tiste države, kjer turizem predstavlja relativno visok delež celotnega BDP-ja. Zato Menegaki (2020) dodaja, da COVID–19 zaključuje obdobje turizma, kot smo ga poznali in bili vajeni do sedaj, da pa se morda obeta novo obdobje, obdobje popolnoma drugačne oblike turizma. Tudi Ranasinghe, Karunarathna in Pradeepamali (2020) menijo, da bi lahko COVID–19 na

turističnem sektorju pustil (pre)velike posledice, še posebej bi po njihovem mnenju lahko ogrozil ekonomijo nekaterih otoških držav, ki so do sedaj (pre)živele pretežno s pomočjo turistične dejavnosti.

ILO (2020a, str. 5) je domnevala, da bi lahko (ob boku maloprodaje in proizvodne industrije) nastanitveni in gostinski obrati zaradi COVID-19 v smislu zmanjševanja števila delovnih ur in izgube delovnih mest utrpeli največjo škodo. Ti sektorji spadajo med sektorje, ki so pred COVID-19 zaposlovali skoraj 38 % svetovne delovne sile, natančneje 1,25 milijarde ljudi na globalni ravni (ILO, 2020a, str. 5). Ritzen in drugi (2020, str. 4) so raziskovali vpliv COVID-19 na splošno stopnjo brezposelnosti v EU, ki bi v nekaterih evropskih državah lahko dosegla 25 %, najbolj prizadeta pa so bila mala in srednje velika podjetja. Tudi po navedkih s strani Evropske komisije (2020, str. 9) so se mala in srednje velika podjetja s krizo soočala v največji meri, saj so se zaradi posledičnega pomanjkanja likvidnih sredstev in negotovosti borila s financiranjem in ohranjanjem zaposlenih in talenta. Nadalje Farčnik, Galevska, Mugoša in Palevska (2020) ugotavljajo, da naj bi se gostinstvo in turizem zaradi zapiranja in manjšega povpraševanja z ohranjanjem usposobljenosti delavcev soočala na dolgi rok. Prav tako pa med dolgoročne posledice uvrščajo tudi ogroženost delovnih mest in brezposelnost (Farčnik, Galevska, Mugoša & Palevska, 2020).

Kniffin in drugi (2020) izpostavljajo, da je globalno zaprtje, ki je imelo za posledico zapiranje nekaterih podjetij in zaustavitev nekaterih industrij, predstavljalo širok spekter temeljnih in edinstvenih izzivov, tako za delodajalce kakor tudi za zaposlene širom sveta. Nadaljujejo, da so številni zaposleni zaradi ukrepov tako rekoč čez noč postali: delavci od doma, zaposleni v kritičnih sektorjih ali pa delavci na čakanju in iskalci nadomestil za brezposelne (presežni delavci) (Kniffin in drugi, 2020, str. 4). Baum, Mooney, Robinson in Solnet (2020), katerih raziskava se osredotoča na gostinstvo in turizem, menijo, da so ukrepi za zaježitev COVID-19 za delavce v gostinstvu in turizmu imeli takojšnje posledice. Škodo so utrpeli tako porabniki kakor tudi podjetja in zaposleni (Baum, Mooney, Robinson & Solnet, 2020). Tako se je na primer na Irskem že v dneh po zaprtju klubov, pubov in restavracij na čakanju ali brez zaposlitve znašlo 120.000 gostinskih delavcev (Baum, Mooney, Robinson & Solnet, 2020, str. 3). Baum, Mooney, Robinson in Solnet (2020, str. 6) sicer omenjajo pakete, ki so jih za pomoč pri omilitvi posledic COVID-19 prejela številna podjetja in posamezniki, vendar poudarjajo, da je mnogokateri posameznik bil izključen, saj ni bil upravičen do pomoči. Ponekod so to bili delavci, ki so v podjetju bili zaposleni krajše časovno obdobje (manj kot 12 mesecev), starejši delavci in migranti oziroma sezonski delavci (Baum, Mooney, Robinson & Solnet, 2020, str. 6). Tako starejši delavci kot tudi migranti oziroma sezonski delavci pa so za gostinstvo in turizem sila pomembni, še dodajajo Baum, Mooney, Robinson in Solnet (2020, str. 6). Tudi po navedbah s strani ILO (2020b, str. 16) so nekateri turistični delavci sicer resda bili zaščiteni na podlagi delavskih predpisov in so tako s strani delodajalcev (vsaj začasno) prejemali plačo, vendar so na tak način bili obremenjeni tudi

delodajalci, saj so prihodki zgolj odtekali, to pa je poglobilo težnjo po državni pomoči. Glede na ILO (2020b, str. 16) je to krhka situacija, ki ne more trajati v nedogled. Kljub državni pomoči so se mnoga podjetja soočala z bankrotom (ILO, 2020b, str. 16). Tukaj so še delavci, ki so bili zaposleni v eni izmed najhitreje rastočih industrij, tj. industrija križarjenj (Baum, Mooney, Robinson & Solnet, 2020, str. 7). Ti delavci so ostali popolnoma brez finančne pomoči in podpore, saj so križarke, v izogib davkom in z namenom, da zaobidejo delovno pravo v državah iz katerih prihajajo delavci, registrirane v državah kot sta Bahami in Liberija (Baum, Mooney, Robinson & Solnet, 2020, str. 7).

Naj na tem mestu izpostavim še mnenje Urosevic (v United Nations, 2022), izvršne direktorice pri Svetovni turistični organizaciji (angl. United Nations World Tourism Organization – UNWTO), ki prav tako poudarja, da je turistični sektor zaradi COVID–19 utrpel najhujše posledice in je zato trpelo tudi preživetje vseh tistih ljudi, ki so odvisni od uspešnosti delovanja turističnega sektorja. Kljub temu pa COVID–19 vidi tudi kot novo priložnost, saj meni, da bomo morali znova razmisliti o turizmu v prihodnosti, kar je lahko tudi pozitivno. Meni, da bo za uspešen postpandemski turizem potrebna harmonizacija potovalnih protokolov in da so najbolj uspešne do sedaj bile prav tiste države, ki so bile zmožne jasno komunicirati in jasno opredeliti protokole.

UNWTO in ILO (2013, str.13) na podlagi svetovne finančne in globalne krize 2008, ki je med drugim vplivala tudi na upad turizma, s tem pa na dobrobit mnogih posameznikov, izpostavljata nekatera merila za ublažitev posledic krize, ki se mi jih na tem mestu zdi pomembno izpostaviti. Za začetek so izpostavljeni bolj izpopolnjeni (še posebej kratkoročni) podatki in indikatorji o uspešnosti turizma in zaposlenosti razširjeni na nacionalno raven z namenom informiranja oblasti o uspešnosti turističnega sektorja in zagotavljanja koristnih informacij za načrtovanje ustreznih in pravočasnih politik, v povezavi s čimer so omenjeni sistemi zgodnjega opozarjanja (angl. early warning systems).

UNWTO in ILO (2013, str. 14) nadalje izpostavljata: merila, ki posredno vplivajo na trg delovne sile; merila za izboljšanje odpornosti turističnega sektorja in pospeševanje okrevanja turističnega sektorja po upadu turističnega povpraševanja z namenom zmanjševanja pritiska na s turizmom povezanega trga delovne sile; povečanje marketinških aktivnosti v kombinaciji s trdom za diverzifikacijo tržnega segmenta, vključujoč tudi razvoj domačega trga; infrastrukturne izboljšave; merila za omilitev posledic morebitne krize za revnejše in ranljive skupine, tiste katerih preživljanje je odvisno od turističnega sektorja.

Poleg tega pa možnosti, ki jih je prav tako treba preučiti, zajemajo: zagotavljanje dodatne likvidnosti turističnih podjetij; zagotavljanje prednostnega dostopa do ekonomskih programov okrevanja, ki jih vlada nudi v času krize, manjšim in srednje velikim podjetjem, saj so v veliki meri zaslužna za zaposlovanje revnejših in ranljivih skupin;

močnejši poudarek na usposabljanju zaposlenih, še posebej mladih, žensk in nižje kvalificiranega kadra, saj so ti kar se tiče izgube zaposlitve po navadi na največjem udaru (UNWTO & ILO, 2013, str. 14).

Tudi Ghoshray, Ordóñez in Sala (2016) preučujejo brezposelnost v povezavi s svetovno finančno in globalno krizo 2008 in nekaterimi drugimi dogodki. Kot tiste, ki so se zaradi takšnih ali drugačnih motenj primorani soočiti z najhujšimi posledicami, izpostavljajo predvsem mlade. Tudi sami izpostavljajo pomembnost ukrepov politik, ki naj ciljajo predvsem na brezposelnost mladih v težkih časih. Poleg tega pa smisel vidijo tudi v izobraževalnih politikah z namenom zvišanja povprečne stopnje kvalifikacije in pomoč pri prehodu iz študija v zaposlitev.

1.2 Vpliv pandemije COVID–19 na turistični sektor v Sloveniji

Glede na to, da je slovensko gospodarstvo v veliki meri odvisno od zunanjega povpraševanja, je tudi slovenski turizem v veliki meri odvisen od mednarodnih turistov (STO, 2020b, str. 5). V letu 2019 je Slovenijo obiskalo 4.701.878 mednarodnih turistov (STO, 2020b, str. 5). V istem letu so prilivi iz naslova izvoza potovanj znašali 2,75 milijarde evrov, direktni prispevek turizma k BDP-ju je znašal 5,3 % (STO, 2020b, str. 5). Slovenija je v primerjavi z letom 2019, v letu 2020 beležila 74,1 % upad mednarodnih prihodov, 70,5 % upad prenočitev mednarodnih turistov in 60,7 % upad prilivov iz naslova izvoza potovanj (STO, 2021, str. 5). Prilivi iz naslova izvoza potovanj so znašali 1,08 milijarde evrov, direktni prispevek turizma k BDP-ju je tudi v tem letu znašal 5,3 % (STO, 2021, str. 5).

Jamnik (v BWH Hotel Group Central Europe GmbH, 2021) izpostavlja večkratno zapiranje hotelov in prenehanje njihovega delovanja, kar pojmuje kot »žebelj v krsto slovenskemu mestnemu hotelirstvu« in poudarja, da so hoteli čez poletje 2020 bili takorekoč prazni, kar se je nadaljevalo tudi jeseni. Jeseni so mestni hoteli promet običajno ustvarjali na podlagi kongresnega turizma, ki pa je jeseni 2020 domala zamrl (BWH Hotel Group Central Europe GmbH, 2021). Mestni hotelirji so tako v letu 2020 lahko pričakovali 90 % upad prometa (STA, 2020a). Kot še dodaja Jamnik (v BWH Hotel Group Central Europe GmbH, 2021), bi lahko nekateri hoteli ostali trajno zaprti, v povezavi s čimer velja omeniti nelagoden položaj tistih hotelirjev, ki živijo v negotovosti, saj ne vedo, kaj bo prinesel jutrišnji dan.

Glede na podatke, ki jih navaja STO (2021, str. 5) so hoteli in drugi nastanitveni objekti v primerjavi z letom 2019 leta 2020 zabeležili 49 % upad prenočitev. S 30 % upadom prenočitev so jim sledili kampi, kampom pa drugi nastanitveni objekti, ki so zabeležili 34 % upad prenočitev (STO, 2021, str. 5). Kar se tiče deleža prenočitev po vrstah občin in stopnje upada, je največjo stopnjo upada v primerjavi z letom 2019 v letu 2020 zabeležila Ljubljana (-76 %), sledile so ji mestne občine (-56 %), gorske občine (-39 %),

zdraviliške občine (-35 %) in obmorske občine (-26 %) (STO, 2021, str. 5). V ostalih občinah je prenočilo 36 % manj turistov kot leto poprej (STO, 2021, str. 5). V letu 2021 je Slovenijo obiskalo 50,7 % več mednarodnih turistov kot v letu 2020, na podlagi tega pa je v letu 2021 Slovenija zabeležila 42,9 % več prenočitev mednarodnih turistov kot v letu 2020 (STO, 2022, str. 5). Prilivi iz naslova izvoza potovanj so znašali 1,5 milijarde evrov, direktni prispevek turizma k BDP-ju je tudi v letu 2021 znašal 5,3 % (STO, 2022, str. 5). Hoteli in drugi nastanitveni obrati so v letu 2021 v primerjavi z letom poprej zabeležili 25,3 % več prenočitev, kampi 25,2 %, drugi nastanitveni objekti pa 17,8 % (STO, 2022, str. 5). Najvišjo stopnjo rasti iz naslova prenočitev je v letu 2021 zabeležila Ljubljana (+60,4 %), sledile so ji mestne občine (+28,5 %), obmorske občine (+20,3 %), gorske občine (+17,5 %) in zdraviliške občine (+13,5 %) (STO, 2022, str. 5). V ostalih občinah je prenočilo 36,5 % več turistov kot leto poprej (STO, 2021, str. 5).

Leta 2015 je v Sloveniji turizem skupno zaposloval 13 % vseh delovno aktivnih prebivalcev (STO, 2016, str. 3). Z drugimi besedami to pomeni, da je 1 od 8 delovnih mest bilo prav v turizmu (STO, 2016, str. 1). Leto kasneje je zaznati manjši upad, in sicer je turizem v letu 2016 zaposloval 12,9 % vseh delovno aktivnih prebivalcev (STO, 2017, str. 3), kot pa je razvidno iz tabele 2, je leta 2017 bil upad precejšen (STO, 2018, str. 3). Turizem je takrat zaposloval za polovico manj vseh delovno aktivnih prebivalcev, to je 6,5 % oziroma 56.014 delovno aktivnih prebivalcev (STO, 2018, str. 3). Delež je ostal enak tudi v letu 2018, saj je slednji tudi takrat bil 6,5 % (57.800 delovno aktivnih prebivalcev) (STO, 2019, str. 3). Enako velja reči tudi za leto 2019, ko je turizem zaposloval 58.730 delovno aktivnih prebivalcev in je delež bil tak kot v letih 2017 in 2018 (STO, 2020b, str. 5). V letu 2020 je turizem skupno zaposloval 6,0 % vseh zaposlenih (53.097 delovno aktivnih prebivalcev) (STO, 2021, str. 5), v letu 2021 pa 6,3 % vseh zaposlenih (57.627 delovno aktivnih prebivalcev) (STO, 2022, str. 5).

Tabela 2: Pregled izbranih kazalnikov slovenske turistične panoge, 2017–2021

Leto	Število mednarodnih prihodov	Število zaposlitev v turizmu	Skupni prispevek turizma in potovanj v BDP-ju (v %)
2017	3.586.038	56.014	11,9
2018	4.425.139	57.800	12,3
2019	4.701.878	58.730	5,3
2020	1.216.114	53.097	5,3
2021	1.832.446	57.627	5,3

Vir: STO (2022); STO (2021); STO (2020b); STO (2019); STO (2018).

Sindikata delavcev gostinstva in turizma Slovenije je opozoril na problematiko brezposelnosti gostinskih in turističnih delavcev zaradi epidemije COVID-19 in na

propad mnogih gostinskih in turističnih objektov (Peticija online, 2021). Dernovšek (2021) poudarja, da je COVID-19 v Sloveniji še posebej prizadel nizko oziroma nižje izobražene in mlade. K temu je v največji meri prispevalo zmanjšanje obsega študentskega dela, temu primerno se je zmanjšalo tudi število začasno zaposlenih (Dernovšek, 2021). Najbolj so bile prizadete dejavnosti kot so trgovina, promet, gostinstvo, turizem in osebne storitve (Dernovšek, 2021). Po besedah Kajzer (v Dernovšek, 2021) so to dejavnosti z visokim deležem zaposlenih z nizko izobrazbo.

Prizadeti so tudi turistični vodniki, kultura in šport ter svetovna dediščina UNESCO. Dejavnost turističnih vodnikov je škodo med drugim utrpela zaradi manjšega števila skupinskih potovanj, digitalnega preoblikovanja turistične ponudbe in izgubljanja usposobljenih delavcev, kultura in šport zaradi zaprtja muzejev (nekaterih tudi trajno), nezadostnih sredstev za vlaganje v kulturne ustanove ter odpovedi številnih dogodkov in prireditev, svetovna dediščina UNESCO pa zaradi zaprtja držav in omejenega dostopa (Pak, 2020, str. 19–21).

Problem pa ni samo v izgubi zaposlitve, temveč tudi v tem, da si je prenekateri delavec, ki je zaradi epidemije COVID-19 izgubil zaposlitev v gostinstvu in turizmu, novo zaposlitev poiskal v drugi panogi (Kovač, 2021). Hevka (v Kovač, 2021) meni, da je to »grenka realnost«, saj je tako panoga prikrajšana za mnogokaterega usposobljenega delavca, prav slednji pa je po njegovih besedah »alfa in omega kakovostne turistične ponudbe«. Tudi Chitty, D'Alessandro in Gray (v Bilslund, Nagy & Smith, 2020) so mnenja, da so za uspešno kvaliteto izvedbe storitev v gostinstvu in turizmu odgovorni prav zaposleni, ki naj bodo motivirani in usposobljeni. V nasprotnem primeru lahko po besedah Chitty, D'Alessandro in Gray (v Bilslund, Nagy & Smith, 2020, str. 1) celovita izkušnja uporabnikov močno trpi. Ni torej toliko problematična infrastruktura, saj je ta ostala na svojem mestu, veliko bolj zaskrbljujoče je dejstvo, da bo izgubljeni kader težko pridobiti nazaj oziroma ga nadomestiti (Kovač, 2021).

Tudi Pobegajlo (v Malovrh, 2021) meni, da bo okrevanje turizma potekalo počasi, kar ima za posledico postopno pridobivanje kadrov. Kot še dodaja Pobegajlo (v Malovrh, 2021) bo kader, predvsem na tistih destinacijah, ki jih slovenski turisti obiskujejo v večji meri in bo rast turističnega prometa hitrejša, še posebej v glavni sezoni težko zagotoviti. Podoben problem se pojavlja tudi v Hotelu Slon, kjer je kakovost storitev odvisna od usposobljenega kadra (BWH Hotel Group Central Europe GmbH, 2021). Če je hotel zaprt in zaposleni ne delajo, lahko to močno vpliva na uspešnost poslovanja (BWH Hotel Group Central Europe GmbH, 2021). Tudi Sindikat delavcev gostinstva in turizma Slovenije opozarja, da je usposobljen kader, ki se je v času COVID-19 v veliki meri odpuščal, težko nadomestiti (Malovrh, 2021). Črnčec (v Malovrh, 2021) meni, da so razlogi za to predvsem negotovost, podplačano delo, preobremenjenost in nefleksibilen delovni čas, ki lahko negativno vpliva na osebno življenje posameznika. Za pridobivanje ključnih kadrov je po mnenju Črnčec (v Malovrh, 2021) nujen dvig plač, sicer bo kader le še težje dobiti.

Kot še opozarja Črnčec (v Malovrh, 2021) so gostinski in turistični delavci bili »prezrti in pozabljeni« tudi kar se tiče nadomestila za čakanje na delo, saj so, kljub vztrajnim zahtevam sindikatov za 100 % nadomestilo plač delavcem, ki so bili na čakanju, slednji še zmeraj prejeli 80 % nadomestilo.

Na tem mestu bi želela izpostaviti, da Evropski parlament (2020, str. 5–6) opozarja na pomembnost podpore podjetjem (tako majhnim in srednje velikim podjetjem kakor tudi družinskim in velikim podjetjem) in delavcem (tudi samozaposlenim delavcem in delavcem ostalih vrst) v turističnem sektorju (ob boku prometnega in kulturnega sektorja) z namenom zagotavljanja likvidnosti, ohranjanja delovnih mest ter zmanjševanja nepotrebnih upravnih bremen, poleg tega pa iz naslova spodbujanja delovnih mest v turističnem sektorju Evropski parlament pozdravlja program SURE (angl. Support to mitigate Unemployment Risks in an Emergency, v nadaljevanju SURE). SURE je instrument, ki ga je Evropska komisija uvedla za namen ohranjanja delovnih mest in zaščito zaposlitev. V povezavi s tem Evropski parlament izpostavlja tudi »pomen vlaganja v prekvalifikacijo, usposabljanje za digitalne spretnosti ter pobude za podpiranje delovnih mest«. To bo »preprečilo nadaljnje izgube delovnih mest in družbene neenakosti zaradi pandemije«.

Tudi Vlada Republike Slovenije (v nadaljevanju Vlada RS) je za namen odpravljanja posledic, ki jih je epidemija COVID–19 zadala turističnem sektorju, pa tudi drugim ekonomskim sektorjem, ki so povezani s turizmom in turističnimi aktivnostmi, in za izboljšanje gospodarskega položaja na področju potrošnje turizma sprejela ukrepe. Tako je na primer uvedla turistični bon (FURS, 2021), ki je v letih 2020 in 2021 pokrival samo turizem (PisRS, 2022), kasneje pa je bil uveden še BON21, ki je poleg turizma zajel še gostinstvo, kulturo in šport (FURS, 2021). Poleg tega je z namenom posredne podpore turizmu in zaposlitve v turizmu Vlada RS med drugim subvencionirala še začasni odpust in skrajšan delovni čas (Ministry of Economic Development and Technology, 2020).

1.3 Vpliv pandemije COVID–19 na lokalne skupnosti

Turizem in s turizmom povezane storitve so v nekaterih državah in geografskih območjih lahko izjemnega pomena za zagotavljanje zaposlitev in za lokalno prebivalstvo predstavljajo eden izmed poglavitnih virov dohodka (Evropski parlament, 2020, str. 9). Osredotočiti se je torej pomembno tudi na lokalne skupnosti, ki so zaradi vpliva pandemije COVID–19 na turistični sektor utrpeli veliko škodo (Ioannides & Gyimóthy, 2020). Ioannides in Gyimóthy (2020) poudarjata, da so ekonomske posledice za lokalne skupnosti, katerih blaginja je v veliki meri odvisna od turističnih prihodov, ki jih je COVID–19 domala izničil, katastrofalne. O drastičnem vplivu COVID–19 na lokalne skupnosti govorita tudi Everingham & Chassagne (2020), ki opolnomočenje teh vidita v dejstvu, da bo zaradi posledic COVID–19 na razpoložljivi dohodek več ljudi obiskovalo lokalne destinacije in bo doba bivanja (tj. število nočitev) na teh destinacijah daljša.

Po besedah Baum, Mooney, Robinson in Solnet (2020) vsekakor ne moremo ignorirati dejstva, da je COVID–19 in z njim povezani ukrepi imel tako rekoč takojšen vpliv na gostinska in turistična podjetja, ki so vpeta v lokalno skupnost. Avtorji nadalje še dodatno poudarjajo, da sta gostinstvo in turizem nedvomno neločljivo povezana, kar pomeni, da sta škodo utrpela oba, in da je zaradi COVID–19 in ukrepov mnogokateri gostinski in turistični delavec ostal brez zaposlitve in edinega vira prihodkov. Ker za mnoga delovna mesta v gostinstvu in turizmu velja reči, da so plače izjemno nizke, je veliko delavcev živelo tako rekoč iz dneva v dan brez (večjih) prihrankov, zato so ob izgubi zaposlitve takoj oziroma kaj kmalu lahko ostali brez vsakršnih sredstev za preživetje. Poleg tega pa je v gostinstvu in turizmu prisotna razmeroma nizka stopnja izobrazbe, kar je ob izgubi zaposlitve marsikomu otežilo iskanje nove oziroma alternativne zaposlitve.

Ponovna vzpostavitev povezave turizma s potrebami lokalnih skupnosti je po mnenju Lapointe (2020) strategija preživetja, še posebej v času, ko je turizem ponekod praktično zamrl, posledično pa tudi prihodki od turizma, ki so bili za večje število lokalnih skupnosti izjemnega oziroma ključnega pomena. Ključnega pomena je tudi nudenje podpore družinskim podjetjem, »ki razvijajo lokalne ali regionalne trge ter spodbujajo lokalni turizem, saj zajemajo pomemben delež delovnih mest v evropskem zasebnem sektorju in so naravni inkubatorji podjetniške kulture« (Evropski parlament, 2020, str. 9).

Ioannides in Gyimóthy (2020) se sprašujeta, ali bi morda lahko prišlo do komunitarističnega preobrata v smislu manjšega zanimanja za oddaljene destinacije in ponovne predanosti domačim destinacijam ter lokalnim turističnim podjetjem. Avtorja menita, da se prav manjša podjetja na krizo lahko odzovejo bolj prožno, predvsem zaradi vpetosti v lokalno okolje in podpore, ki so je deležna od lokalne skupnosti. Nadalje avtorja razmišljata o pogostejšem pogodbenem sodelovanju lokalnih pridelovalcev hrane in surovin ter lokalnih ponudnikov storitev z večjimi multinacionalkami za namen okrevanja po COVID–19. Za ta isti namen bi morda bilo smiselno narediti tudi preskok od zaposlovanja priseljencev k zaposlovanju domačih delavcev. Avtorja si zamišljata tudi scenarij v katerem zaradi manjšega zanimanja za večje, gosteje poseljene destinacije (zaradi COVID–19 se namreč dojemajo kot preveč riskantne), priložnost za večanje konkurenčne prednosti dobijo manjše, redkeje poseljene, do sedaj manj atraktivne destinacije, s tem pa tudi manjša lokalna nišno usmerjena podjetja, ki posledično zmorejo ustreči povpraševanju na trgu.

Čeprav je COVID–19 povzročil ogromno škodo, pa Haywood (v Lew, Cheer, Haywood, Brouder & Salazar, 2020, str. 458) krizo vidi tudi kot priložnost za povezovanje med ljudmi in skupnostmi. Haywood (v Lew, Cheer, Haywood, Brouder & Salazar, 2020, str. 458) meni, da se s časom in z vnovično željo po družabnosti in povezanosti, vrne tudi upanje in dodaja, da bodo inovacije in nove podjetniške ideje pokazale, kaj vse je dejansko mogoče doseči. Kot še dodaja Haywood (v Lew, Cheer, Haywood, Brouder & Salazar, 2020, str. 458) je začasna zaustavitev ekonomskih dejavnosti bila priložnost za

vpogled v svet, v katerem imamo nadzor nad presežkom turističnih aktivnosti. Socialna inovacija naj se po besedah Haywood (v Lew, Cheer, Haywood, Brouder & Salazar, 2020, str. 458) odvije na ravni skupnosti, saj je to najboljši način za odkrivanje ravnotežja med prednostmi in presežki razvoja turizma. Tudi Higgins-Desbiolles, Bigby in Doering (2021), ki izpostavljajo problematiko masovnega turizma prisotnega pred COVID-19 in s tem povezane negativne posledice na lokalno skupnost, menijo, da je COVID-19 lahko priložnost – priložnost za odmik od masovnega turizma k turizmu, ki se vrača k pravem pomenu gostoljubnosti in neguje povezavo med turisti in lokalnim prebivalstvom.

1.4 Psihološke posledice brezposelnosti

McKee-Ryan in Kinicki (2008) se med drugim osredotočata na psihološke posledice izgube zaposlitve in brezposelnosti. Na podlagi pregleda raziskav navajata številne negativne psihološke posledice, kot na primer: slabše počutje, duševna stiska, depresija, žalost, sram, sovražnost in jeza (McKee-Ryan & Kinicki, 2008). Izguba zaposlitve in brezposelnost negativno vplivata na duševno zdravje in povzročata tesnobo (McKee-Ryan & Kinicki, 2008). Tudi Pharr, Moonie in Bungum (2012) izpostavljajo, da je brezposelnost lahko škodljiva za duševno zdravje in v povezavi s tem omenjajo anksioznost, depresijo in stres, hkrati pa poudarjajo, da ima brezposelnost za posledico povečano število psihiatričnih hospitalizacij, kronične bolezni (tj. bolezni srca in ožilja, zvišan krvni tlak, mišično-kostne bolezni) in prezgodnjo umrljivost (Pharr, Moonie & Bungum, 2012, str. 2). Nadalje Pharr, Moonie in Bungum (2012) izpostavljajo, da višja stopnja depresije in brezposelnost nista samo povezani, temveč je višja stopnja depresije posledica brezposelnosti.

Wanberg (1997) v povezavi z brezposelnostjo med drugim izpostavlja pojem »odmik« (angl. distancing). V primeru odmika posameznik, ki je izgubil zaposlitev, o tem skuša ne razmišljati in se opominja, da izguba zaposlitve ne pomeni konca sveta. Za tiste posameznike, ki močno verjamejo, da bodo dobili novo zaposlitev, odmik lahko pomeni neke vrste obvladovanje čustev, kar jim pozornost odvraca od obsesivnega ukvarjanja s vprašanjem, zakaj so ostali brez zaposlitve in jim omogoča osredotočenost na iskanje nove zaposlitve. Po drugi strani pa tiste posameznike, ki težko verjamejo v možnost nove zaposlitve, odmik lahko vodi v popolno zanikanje situacije, v kateri so se znašli, kar pa pomeni, da pozornosti več ne polagajo na pomembna vprašanja kot so: kje, kdaj in kako bodo iskali novo zaposlitev.

Po besedah Haralambos in Holborn (2008) je brezposelnost večplastna, saj lahko predstavlja problem za družbo, skupnost in za posameznika ter se odraža na več nivojih: finančnem, socialnem, psihološkem in zdravstvenem. Haralambos in Holborn (2008) med psihološkimi vidiki brezposelnosti izpostavljata dvom, dezorientacijo, zanikanje, tesnobo, stisko, vdanost v usodo in sprijaznjenje. Klehe, Zikic, van Vianen, Koen in Buyken (2012) poudarjajo, da imajo podzaposlenost, brezposelnost, izguba zaposlitve in

negotovost zaposlitve lahko resne posledice tako za zaposlene in njihove družine kakor tudi za organizacije in družbo nasploh. Ne glede na negativne posledice pa lahko prizadeti posamezniki te okoliščine obrnejo sebi v prid (Klehe, Zikic, van Vianen, Koen in Buyken, 2012). Razvijanje in spodbujanje pozitivnih vedenjskih vzorcev, kakršen je proaktivno reševanje problemov, je v tesni povezavi s karierno prilagodljivostjo, ta pa lahko prispeva k iskanju ne le katerekoli nove zaposlitve, temveč morda celo boljše zaposlitve (Klehe, Zikic, van Vianen, Koen in Buyken, 2012).

2 IDEJE ZA PRIHODNOST TURIZMA IN DELA V TURIZMU

COVID–19 je močno posegel v navade in pričakovanja turistov kot potrošnikov, tako pred kot med izvedbo storitev (Institute of Hospitality, 2020). Turisti si sedaj v večji meri želijo storitev, ki jim zagotavljajo varnost, visoke higienske standarde in socialno distanciranje oziroma (čim) manj kontaktov z drugimi udeleženci (Institute of Hospitality, 2020). Naj kot pokazatelj, da se tega zavedajo že mnogi akterji v turizmu, za začetek izpostavim še avtorje Spenceley in drugi (2021, str. 110), ki govorijo o nekaterih ukrepih za spopadanje s posledicami COVID–19 in v povezavi s temi med drugim omenjajo nekatere kanadske provincialne parke katerih management je že v veliki meri ponotranjil skrb za varnost in od obiskovalcev pričakuje upoštevanje pravil, ki narekujejo varen in odgovoren obisk, prav tako pa nekateri parki sedaj v izogib fizičnem obisku nudijo virtualne ogleda in virtualne (vodene) ture.

Venturini (2020) meni, da bosta v potovanja sedaj v večji meri vpeti čustvena in duhovna komponenta, poleg tega pa se bo zmanjšalo povpraševanje po storitvah, ki temeljijo na stiku z drugimi udeleženci in se povečalo povpraševanje po storitvah, ki so bolj avtomatizirane in izključujejo stik z ostalimi udeleženci oziroma je ta manjši. Sklepa, da bodo prostori, namenjeni turistom, preoblikovani v takšne, ki zagotavljajo bolj enostavne, naravne in higienske materiale ter upa, da se bo povečalo povpraševanje po trajnostnem dizajnu, lokalnih materialih in produktih ter obrtništvu, obenem pa poudarja, da je namen tega skrb za dobro počutje in zdravje tako turistov kakor tudi zaposlenih.

Ekonomski dejavniki in psihološki dejavniki, ki vplivajo na odločitev turista kot potrošnika, so sedaj v veliki meri pogojeni s COVID–19 in njegovimi posledicami (Santos, Madrid, Haegeman & Rainoldi, 2020). Ko govorimo o ekonomskih dejavnikih, govorimo o nižjih dohodkih, ki so posledica izgube zaposlitve ali zmanjšanja števila delovnih ur (Santos, Madrid, Haegeman & Rainoldi, 2020, str. 6). Med psihološkimi dejavniki izstopa strah pred okužbo s COVID–19, zaradi katere turisti ali niso pripravljeni potovati ali pa pazljiveje izbirajo destinacije, ki jih obiskujejo (Santos, Madrid, Haegeman & Rainoldi, 2020, str. 6). Po mnenju Li, Nguyen in Coca-Stefaniak (2020, str. 5) turisti planirajo krajša potovanja z lastnimi prevoznimi sredstvi, uporaba javnega prometa za namen potovanj upada. Datta (v Kumar, 2020) meni, da bodo turisti mestni vrvež raje zamenjali z neokrnjenimi destinacijami. Datta (v Kumar, 2020) dodaja, da se

bodo turisti raje, kot da bi obiskovali mestne hotele, nastanili v počitniških hišah, ki so na samem. Čeprav Mihalič (v Slovenia Times, 2020) ocenjuje, da bi slovenski turizem številke izpred COVID-19 lahko dosegel šele leta 2023 ali leta 2024, v primeru prihodkov od tujih gostov pa bi morda lahko trajalo tudi dlje časa, bi k okrevanju slovenskega turizma lahko pripomoglo dejstvo, da je za večino držav, iz katerih v največji meri prihajajo tuji gostje, Slovenija dostopna z avtomobilom. Poleg tega naj bi po besedah Mihalič (v Slovenia Times, 2020) trendi vključevali potovanja v manjših skupinah, poudarek na higieni in zanimanje za turistične produkte, ki zagotavljajo manj medosebne interakcije. Če vse to in dejstvo, ki ga izpostavlja Pak (v Slovenia Times, 2020), tj., da se Slovenija na trgu pozicionira kot zelena država z nišnimi produkti, primerjam s prej omenjenimi spremembami v navadah turistov kot potrošnikov, lahko sklepam, da ima Slovenija dobro predispozicijo za okrevanje po COVID-19. To potrjuje tudi Šušteršič (2020), ki sicer meni, da bo turizem po COVID-19 drugačen od turizma, ki smo ga poznali prej, vendar se bo Slovenija zmogla prilagoditi spremembam, saj lahko prosperira kot turistična destinacija, ki je varna, zelena in trajnostna.

Mnogi prihodnost turizma in dela v turizmu vidijo v digitalizaciji in digitalni transformaciji oziroma v virtualizaciji in virtualnem turizmu. Med tiste, ki menijo, da je prihodnost turizma in dela v turizmu tudi v digitalizaciji in digitalni transformaciji oziroma v virtualizaciji in virtualnem turizmu, spadajo na primer tudi turistični vodniki v Sloveniji, katerih poklic je zaradi COVID-19 eden izmed bolj prizadetih poklicev turističnega sektorja. Eno izmed rešitev za ponovni zagon dejavnosti turistični vodniki vidijo v virtualnih turističnih vodenjih, predstavitev in spletnih ogledih, kjer pa je izjemnega pomena tudi finančna pomoč države, ki naj prispeva sredstva za prilagajanje tovrstnim spremembam in za izobraževanja (Blatnik, 2021).

Na podlagi zapsanega, se zdi smiselno sklepati, da bo turizem prihodnosti oziroma postpandemski turizem zagotovo vsaj nekoliko, če ne morda celo v večji meri, drugačen od tistega, ki smo ga poznali pred COVID-19 in bo temeljil na idejah za prihodnost turizma in dela v turizmu.

2.1 Postpandemski turizem

Lew, Cheer, Haywood, Brouder in Salazar (2020) rešitev okrevanja vidijo v pozitivni transformaciji, ki temelji na odmiku od ustaljenih praks k novem, popolnoma drugačnem postpandemskem turizmu. Po mnenju Haywood (v Lew, Cheer, Haywood, Brouder & Salazar, 2020, str. 457) nihče ne pričakuje, da bo v turizmu tako kot je bilo do sedaj. Haywood (v Lew, Cheer, Haywood, Brouder & Salazar, 2020, str. 457) meni, da bo, v odgovor na spremembe v potrebah, zahtevah, navadah in obnašanju turistov, na spreminjajoče se poslovne modele in prakse in na boljšo pripravljenost na preprečevanje urgentnih stanj (kot so na primer nalezljive bolezni in morebiti tudi druge globalne in regionalne motnje), prišlo do določenih sprememb politik, inovacij in preporoda.

Lapointe (2020, str. 2–5) v povezavi s postmodernim turizmom govori o dveh možnih scenarijih. Prvi je scenarij, v katerem so se nekatera turistična podjetja in turistične destinacije zaradi omejitev mobilnosti (in potovanj) primorana usmeriti lokalno, k lokalnim porabnikom in njihovim potrebam. Turist tako znova postane del pokrajine, lokalne povezave, ki so se stkale tekom krize, ki jo je povzročil COVID–19, pa ostajajo in se kažejo kot strategije diverzifikacije in okrevanja. Drugi je scenarij do katerega lahko pride v primeru dolgoročne omejitve mobilnosti, zaradi katere bi nova realnost postal takoimenovani »6 ft-tourism«. »6 ft-tourism« je po besedah Lapointe nova oblika nemasovnega turizma katerega turistični produkti so oblikovani na način, da zmorejo zagotoviti ohranjanje varne razdalje med udeleženci. »6 ft-tourism products« so luksuzni produkti, ki imajo višjo ceno, kar pomeni, da so dostopni le tistim, ki si takšne vrste turizem lahko privoščijo. To so na primer letala z večjo razdaljo med sedeži, turistična letovišča z manj gosti, večji jedilni prostori, restavracije in bari z luksuzno ponudbo, ki gostom zagotavljajo socialno distanciranje.

Evropski parlament (2020, str. 10) pomen vidi v zdravstvenem turizmu (vključujoč gorski zdravstveni turizem, turizem za dobro počutje in zdraviliški turizem) in v trajnostnem turizmu. Zdravstveni turizem lahko namreč vpliva na dodatno izboljšanje trajnosti, prav tako pa lahko ima pozitiven vpliv na kakovost dela. Tukaj so še šport, športni dogodki in športne dejavnosti v turizmu, evropska gastronomija, gastronomske poti in gostinski sektor, ki so za turizem in za celotno gospodarstvo ogromnega pomena in bi jih zato bilo potrebno vključiti v splošno strategijo za turizem.

2.2 COVID–19 in trajnostni razvoj turizma

Ko govorimo o okrevanju turističnega sektorja po COVID–19, se zdi pomembno še dodatno izpostaviti tudi trajnostni razvoj turizma, saj ta med drugim prispeva k ustvarjanju delovnih mest (Evropski Parlament, 2020, str. 8). McDowell, Batnitzky in Dyer (v Ioannides, Gyimóthy & James, 2021, str. 6) naslavlja turizem stremeč k snovanju in implementaciji politik za promocijo trajnostnega turizma, ki naj ustvarja delovna mesta in promovira lokalno kulturo ter lokalne produkte.

ILO (v Winchenbach, Hanna & Miller, 2019, str. 1027) poudarja, da je dostojno delo v turizmu (ob boku socialne pravičnosti in enakosti spolov) osrednji del trajnostnega turizma. Podobnega mnenja so tudi Baum in drugi (v Winchenbach, Hanna & Miller, 2019, str. 1027), ki menijo, da morajo biti prav zaposleni v turizmu in delo v turizmu v ospredju razprav o trajnosti v turizmu. Ko je govora o trajnostnem turizmu, naj bodoče raziskave vključujejo delo in zaposlene v turizmu s poudarkom na dostojanstvu in možnostih za preoblikovanje delovnih pogojev ter ustvarjanju dostojnega dela (Ioannides, Gyimóthy & James, 2021, str. 11).

Everingham in Chassagne (2020) govorita o novem, bolj trajnostnem pristopu k turizmu, ki ga vidita tudi kot priložnost za okrevanje turizma v povezavi z izgubo delovnih mest. Ta novi pristop, imenujoč se »Buen Vivir«, stremi k odmiku od gospodarske rasti, ki izčrpava planet in omejitvi netrajnostnih praks v turizmu, hkrati pa spodbuja družbeno in okoljsko blaginjo ter pomenljivost medosebnih odnosov. »Buen Vivir« lahko zaradi svojih načel, ki temeljijo na manjšem obsegu, lokalnosti in doprinosu k lokalnim gostiteljskim skupnostim, pomeni preusmeritev turističnega sektorja k lokalnem turizmu in k takoimenovanemu počasnemu turizmu. »Buen Vivir« pa kot tak ne koristi samo lokalnim gostiteljskim skupnostim, temveč doprinaša tudi k dobrobiti turistov, posledično pa k prosperiteti vseh udeležencev.

Benjamin, Dillette in Alderman (2020) prihodnost turizma vidijo v odgovornem turizmu, takšnem, ki je pravičen do vseh udeležencev. Odgovorni postpandemski turizem naj deluje na pravičen način in ima pozitiven vpliv na ljudi in okolje, strokovnjake naj spodbuja k etičnem in trajnostnem razmišljanju. Slednji naj se torej učijo in poučujejo o etičnem in trajnostnem turizmu, s to miselnostjo naj v imenu potovalne industrije nastopajo tudi v javnosti. Nadalje avtorji spodbujajo premik od potrošniškega kapitalizma in s tem povezanega masovnega turizma k odgovornem in trajnostnem razvoju, ki naj kot tak naše izkušnje in vrednote preoblikuje na način, da bomo razumeli kaj turizem je in kakšen bi moral biti.

Tudi po besedah Galvani, Lew in Perez (2020) se je za prebroditev COVID-19 potrebno osredotočiti na trajnostni razvoj in trajnostni turizem. Iz tega izvira nova oblika globalne kulture, za vzpostavitev katere je bistvena globalna zavest, saj je ta ključna za uspešno spopadanje s krizo, kakršna je COVID-19, z njeno razsežnostjo in posledicami.

Nepal (2020), ki se osredotoča na mednarodni avanturistični turizem, COVID-19 doživlja kot priložnost za ponovni zagon le-tega. To bi za mednarodni turizem lahko pomenilo odmik od nenačrtnega razvoja k bolj trajnostno naravnemu in preišljenemu razvoju (Nepal, 2020). Spenceley in drugi (2021, str. 111) menijo, da ljudje sedaj v večji meri stremijo k avanturističnim potovanjem, odkrivanju narave in trajnostnim doživetjem. Nadalje Spenceley in drugi (2021, str. 111) dodajajo, da se za obisk zaščitene območij odloča vse več domačih in lokalnih popotnikov. Tudi Ioannides in Gyimóthy (2020, str. 626) dodajata, da se je turistični sektor zaradi COVID-19 podal na pot trajnostnega razvoja in tako za seboj pustil nekatere prevladujoče turistične prakse (angl. *mainstream tourism practices*), ki so zanj veljale pred izbruhom COVID-19.

Renaud (2020, str. 1–5), katerega raziskava temelji predvsem na odmiku od masovnega križarkarskega turizma zaradi COVID-19, predvideva, da je COVID-19 vzpodbudil drugačne pristope k turizmu. Sedaj si prav zares lahko predstavljamo svet, v katerem je kvaliteta življenjskega prostora pomembnejša od proizvodnje turističnih prostorov. To

avtor povezuje s težnjo po lokalnosti, deglobalizaciji panoge in promocijo trajnostnega razvoja turističnih območij.

Pak (v Podjetnik.net, 2021) rešitev prav tako vidi predvsem v trajnostnem razvoju turizma. Trajnost in varnost sta ključna dejavnika, ki vplivata na odločitev turistov za obisk destinacije. Ker je Slovenija turistična destinacija, ki je tako trajnostno usmerjena kakor tudi ena izmed bolj varnih, ima dobro izhodišče za prebroditev krize. Tudi v času krize je nujno ohranjaje stikov s tujimi trgi, saj bo Slovenija kot turistična destinacija na tak način imela ugoden položaj tudi v primeru, ko se bodo turistični tokovi vrnili na stare tire, tj. turizem pred COVID-19.

Pa vendar ne bo vse tako kot je bilo pred COVID-19 (Kako oživiti slovenski turizem, 2021). Pak (v Kako oživiti slovenski turizem, 2021) namreč meni, da se je v času krize povečalo povpraševanje po butičnem, individualnem, nemasovnem, odgovornem in zelenem turizmu. Kriza je torej priložnost, da Slovenija, ena izmed najbolj zelenih in odgovornih turističnih destinacij, ta dober sloves, ki ga uživa tudi na mednarodni ravni, podkrepi z dejstvom, da je tudi varna in se ponaša z Odgovornimi potovalnimi standardi slovenskega turizma (Kako oživiti slovenski turizem, 2021, str. 3). Priročnik Odgovorni potovalni standardi slovenskega turizma, pod novim znakom GREEN&SAFE, je Slovenska turistična organizacija (STO) zasnovala v sodelovanju z Ministrstvom za gospodarski razvoj in tehnologijo, Turistično gostinsko zbornico Slovenije in Nacionalnim inštitutom za javno zdravje (STO, 2020a). Namen priročnika in pripadajočega znaka je pozivanje turističnih ponudnikov in destinacij k odgovornem, varnem in trajnostnem poslovanju ter označevanje in poudarjanje pomembnosti visokih higienskih standardov in protokolov (STO, 2020a).

Larkin (2020) poudarja, da je okrevanje po COVID-19 lahko priložnost za trajnostno in vključujočo ekonomijo (angl. inclusive economy), poživiljeno industrijo, ohranjanje ključne biodiverzitete in spopadanje s podnebnimi spremembami, vse to pa na podlagi sodelovanja med vodilnimi v podjetjih in industrijah. Tukaj so še spodbudni evropski paketi, ki bodo oblikovali evropsko ekonomijo in družbo še mnoga desetletja, je pa nujno poskrbeti, da bodo ta desetletja pomenila bolj zeleno, bolj odporno in bolj vključujočo prihodnost.

2.3 Povezovanje vseh udeležencev turističnega sektorja

Ne glede na hromeče posledice COVID-19, pa po mnenju Haywood (2020) prihodnost turističnega sektorja le ni tako zelo temačna. Haywood (2020) meni, da so se v času COVID-19 pojavile nove oblike medsebojnega sodelovanja, ki, v nasprotju s predhodno željo po tekmovalnosti, lahko pozitivno doprinesejo k okrevanju turističnega sektorja. Nadalje Haywood (2020) opozarja, da pa bo turistični sektor okrevale le v primeru, če bodo med seboj sodelovali vsi udeleženci v turističnem sektorju. Tudi Spenceley in drugi

(2021, str. 108) poudarjajo, da je okrevanje turizma nemogoče zgolj na individualni ravni, saj temelji na medsebojni povezanosti med interesnimi skupinami in sektorji, med drugim vključujoč vlado in nevladne organizacije, javno zdravstvo in zasebna podjetja. Tovrstno povezovanje in sodelovanje je temelj za trajnostni turizem in zdrav ekosistem, v povezavi s čimer pa lahko nato govorimo o cvetočih podjetjih, ki so vezana na dobrobit lokalnih skupnosti (Spenceley in drugi, 2021, str. 108).

Benjamin, Dillette in Alderman (2020) COVID-19 dojemajo kot priložnost za vse udeležence turističnega sektorja, za predah in razmislek ter povezovanje in sodelovanje, vse z namenom ponovnega, a drugačnega zagona in preoblikovanja turističnega sektorja. Avtorji pozornost med drugim polagajo tudi na strokovnjake, katerih načini pridobivanja znanja, poučevanja in vključevanja turističnega sektorja v javnost, naj stremijo k drugačnem, bolj odgovornem postpandemskem turizmu in turističnem sektorju. V teh časih je ključnega pomena, da so med drugim prav akademiki tisti, ki naj sedaj poglobljeno diskutirajo o postpandemskem turizmu, so kritični v zvezi s postpandemskim turizmom in sodelujejo pri planiranju postpandemskega turizma. Avtorji v nadaljevanju fakultete, oddelke in šole pozivajo h kritičnem pregledu, ocenitvi in preoblikovanju njihovih učnih načrtov in pristopov k poučevanju s poudarkom na vključevanju študij primerov, strategij, razprav in družbenokoristnega dela z namenom sprememb in izpodbijanja dosedanjega stanja.

Ko govorimo o povezovanju vseh udeležencev turističnega sektorja, je izjemnega pomena zatorej tudi izobraževanje bodočih gostinskih in turističnih delavcev, ki je prav tako utrpelo posledice COVID-19. Sindikat delavcev v gostinstvu in turizmu in Turistično-gostinska zbornica (v Malovrh, 2021) ugotavljata, da ima COVID-19 negativen vpliv tudi na zanimanje za poklice v gostinstvu in turizmu. Vpis v strokovne šole je bil za šolsko leto 2021/2022 posledično izjemno nizek (Malovrh, 2021). Pobegajlo (v Malovrh, 2021) rešitev vidi v promociji turističnih poklicev, ki bi spodbudila večje zanimanje za vpis v turistične strokovne šole, predlaga pa tudi ustanovitev Turistične gimnazije. Predlog o ustanovitvi Turistične gimnazije, katere program naj bi bil del srednjih šol za gostinstvo in turizem, je na letnem zboru podprlo tudi Združenje Hotelirjev Slovenije (Turistično gostinska zbornica Slovenije, 2021).

Tudi Ritzen in drugi (2020, str. 9) pozornost med drugim polagajo na poklicno izobraževanje, ki naj bo nadgrajeno, saj bo po njihovem mnenju na tak način stopnja brezposelnosti mladih kakor tudi splošna stopnja brezposelnosti nižja, prav tako bo med tema manjši razpon. Mnoga delovna mesta bodo izgubljena na dolgi rok, če ne morda za zmeraj, zato je pomembno, da se turističnim delavcem, ki so ostali brez zaposlitve in si bodo morali poiskati zaposlitev, ki zahteva druge kvalifikacije, omogoči usposabljanje in prekvalificiranje. Na tak način bo prehod iz enega na drugo delovno mesto hitrejši.

2.4 Znanstveno raziskovanje in akademsko delo

Lew, Cheer, Haywood, Brouder in Salazar (2020) stremijo k inovativni in kreativni reorganizaciji družbenega sistema, ki je potrebna za prilagoditev na novo, drugačno življenje z oziroma po COVID-19. Ker je turistični sektor eden izmed tistih sektorjev, ki so zaradi COVID-19 utrpeli največjo škodo, Lew, Cheer, Haywood, Brouder in Salazar (2020) menijo, da bi prav akademiki s področja turizma pri tem inovativnem in kreativnem reorganizacijskem procesu morali biti osrednji akter. Haywood (2020, str. 599) predlaga, da naj akademiki k svetli prihodnosti turističnega sektorja doprinesejo z raziskovanjem, preoblikovanjem učnega načrta ter spodbujanjem drugačnih, „drznejših predavalnic“. Nadalje Haywood (2020) poudarja kako pomembni so akademiki in akademska skupnost ne le za izobraževanje študentov, temveč tudi za izobraževanje podjetij in skupnosti, družbe nasploh. Po mnenju Haywood (2020, str. 606) je sedaj čas, da akademska skupnost v svoje delo vloži še več truda, pozornost pa naj med drugim temelji na točni določitvi kaj pomeni in kaj bo potrebno, da:

1. bodo skupnosti lahko privlačne/zanimive;
2. bo turizem lahko navdihujoč;
3. bo trajnost lahko obširna;
4. bo skupna vrednost lahko dosežena;
5. bo inovacija lahko plod sodelovanja.

Da bo katedra zmogla na takšne in drugačne načine priskočiti na pomoč skupnosti, je potrebno ponovno ovrednotenje vloge akademskega dela v času krize, ki je posledica COVID-19, hkrati pa jasen vpogled v prihodnje delo s pomočjo odgovora na vprašanje, ki se glasi: »Kako bolje unovčiti znanje in spretnosti?« (Haywood, 2020, str. 606).

3 METODOLOGIJA IN PODATKI

Sledi poglavje, v katerem za začetek opredelim turistični sektor in raziskovalna vprašanja, nato predstavim vire in načine zbiranja podatkov, opišem vzorec in izpostavim omejitve raziskave.

3.1 Opredelitev turističnega sektorja

V magistrski nalogi se osredotočam na turistični sektor, zato v tem poglavju najprej predstavim pojem. Ker turizem, kot navaja Mihalič (2008, str. 22), temelji na številnih gospodarskih in tudi negospodarskih dejavnostih, njegovi vplivi pa se ne kažejo samo v gostinstvu in pri turističnih organizatorjih in agencijah, temveč tudi v drugih gospodarskih dejavnostih (npr. transport, trgovina, drobno gospodarstvo in komunalno gospodarstvo, kmetijstvo, nekatere industrijske panoge, osebne storitve, bančništvo, energetika ...), lahko pojem turističnega gospodarstva razumemo na več načinov:

1. kot sektor HoReCa/Ta (angl. Hotels and similar establishments, Restaurants, Cafes and bars and Travel Agencies);
2. kot turistično dejavnost (sektor) tako, da upoštevamo neposredno turistično potrošnjo. Turistično dejavnost razumemo kot zbir vseh tistih področij in panog, kjer turisti osebno trošijo svoja sredstva;
3. kot turistično gospodarstvo v širšem pomenu tako, da upoštevamo neposredno in posredno turistično potrošnjo. Turistično gospodarstvo razumemo kot skupek vseh podjetij, ki poslujejo zaradi obstoja turističnega povpraševanja, bodisi neposrednega ali posrednega. Posredna potrošnja se nanaša na povpraševanje, ki ga v drugih (neturističnih) dejavnostih sproži turistična potrošnja, to je proizvodnjo, ki je nujna za zadovoljevanje potreb turistov.

V nadaljevanju magistrske naloge bom turistični sektor opredelila kot HoReCa/Ta, ki je namreč nastal na osnovi evropske klasifikacije ekonomskih dejavnosti (frc. Nomenclature Generale des activites economiques dans les Communautés europeennes – NACE), obvezne klasifikacije za vso statistiko Eurostata, za katero je v Sloveniji usklajena prav Standardna klasifikacija dejavnosti (v nadaljevanju SKD) (Mihalič, 2008, str. 22). Sama se v povezavi s tem osredotočam predvsem na dejavnost I Gostinstvo, ki se deli na Gostinske nastanitvene dejavnosti (SKD koda I55) in Dejavnost strežbe jedi in pijač (SKD koda I56) ter na del dejavnosti N Druge raznovrstne poslovne dejavnosti, in sicer Dejavnost potovalnih agencij, organizatorjev potovanj in s potovanji povezanih dejavnosti (SKD koda N79).

3.2 Raziskovalna vprašanja

Pandemija COVID–19 je predvsem z vidika upada povpraševanja, posledično pa zmanjšanja prihodkov in zmanjšanja števila zaposlenih, močno prizadela turistični sektor (UNWTO, 2021a). V povezavi s tem so nekatere študije pokazale, da sta bila skrb zaradi izgube zaposlitve in strah pred izgubo zaposlitve v času COVID–19 ena izmed glavnih razlogov za duševno stisko (Mojtahedi in drugi, 2021). Za marsikoga je pandemija pomenila kratkoročno ali dolgoročno izgubo zaposlitve in je lahko povzročala anksioznost, depresijo in stres (Mojtahedi in drugi, 2021).

Namen empiričnega dela magistrske naloge je osvetlitev vplivov in posledic pandemije COVID–19 na turistični sektor in turistične delavce, pri čemer je v nadaljevanju moj poudarek predvsem na prilagajanju števila zaposlenih v turističnem sektorju oziroma posledičnega odpuščanja turističnih delavcev v Sloveniji, v povezavi s tem pa opozarjam tudi na negativne psihološke vidike ob izgubi zaposlitve. Ugotoviti želim, kakšen je bil obseg zmanjševanja števila zaposlenih v turističnem sektorju in kakšen je bil vpliv COVID–19 na turistične delavce, predvsem tiste, ki so v času COVID–19 izgubili zaposlitev. Zato sem zastavila šest raziskovalnih vprašanj:

1. Koliko je bilo v času COVID–19 (od marca 2020 do decembra 2021) novoprijavljenih brezposelnih oseb, ki so bile predhodno zaposlene v podjetjih, katera delujejo v turističnem sektorju?
2. Kakšna je struktura turističnih delavcev, ki so izgubili zaposlitev v času COVID–19 (spol, starostna skupina, stopnja izobrazbe ...)?
3. Kolikšen delež turističnih delavcev se je bil/ se je pripravil zaradi COVID–19 zaposliti v (popolnoma) drugi dejavnosti?
4. Kolikšen delež turističnih delavcev se je v času COVID–19 zaposlilo v (popolnoma) drugi dejavnosti?
5. Koliko turističnih delavcev, ki so v času COVID–19 izgubili zaposlitev, je bilo/ je 6 mesecev po izgubi zaposlitve še zmeraj brezposelnih?
6. Katere so psihološke posledice na turistične delavce v povezavi z izgubo zaposlitve v turističnem sektorju zaradi COVID–19?

COVID–19 za namen raziskave opredeljujem kot časovno obdobje od marca 2020 do decembra 2021. Sicer je bila tudi po decembru 2021 epidemija še zmeraj razglašena, vendar sem ob koncu leta 2021 prenehala z zbiranjem podatkov.

3.3 Viri in načini zbiranja podatkov

Za analizo vpliva COVID–19 na prilagajanje števila zaposlenih v turističnem sektorju so uporabljeni primarno in sekundarno zbrani podatki. Slednji predstavljajo statistične podatke ZRSZ. Razpolagam z naslednjimi podatki:

1. novoprijavljene brezposelne osebe po panogah zadnje zaposlitve;
2. novoprijavljene brezposelne osebe za določen čas po panogah zadnje zaposlitve;
3. novoprijavljene brezposelne osebe, presežni delavci po panogah zadnje zaposlitve;
4. brezposelne osebe po panogi zadnje zaposlitve;
5. brezposelne ženske po panogi zadnje zaposlitve;
6. brezposelne osebe stare do 29 let po panogi zadnje zaposlitve;
7. brezposelne osebe stare 50 let in več po panogi zadnje zaposlitve;
8. brezposelne osebe z nižjo izobrazbo po panogi zadnje zaposlitve.

Večinski del podatkov sem uporabila za preverjanje prvega in drugega raziskovalnega vprašanja. Podatke sem predstavila in analizirala z opisno oziroma deskriptivno statistiko.

Poleg tega sem izvedla primarno zbiranje podatkov s pomočjo spletnega anketnega vprašalnika, katerega rezultati so relevantni predvsem za preverjanje tretjega, četrtega, petega in šestega raziskovalnega vprašanja. Anketni vprašalnik je bil izveden s pomočjo orodja za spletne ankete 1KA. Ciljni respondenti anketnega vprašalnika so bili tisti turistični delavci, ki so v času COVID-19 izgubili zaposlitev zaradi posledic zaprtja in omejenega poslovanja turističnih podjetij ter zmanjšanega (predvsem tujega) povpraševanja. Anketni vprašalnik sem objavila na družbenem omrežju Facebook, prav tako sem ga razposlala osebam, za katere sem vedela oziroma sklepala, da so primerne za izpolnjevanje anketnega vprašalnika (nekdanji sodelavci, študijski kolegi, znanci ...) ali pa bi lahko anketni vprašalnik same posredovale ustreznim osebam. Poleg tega sem anketni vprašalnik med drugim posredovala mnogim turističnim organizacijam, zvezam, zavodom, društvom, agencijam in operaterjem, vodnikom, šolam oziroma fakultetam, nastanitvenim obratom, pa tudi na naslove nekaterih turističnih znamenitosti in kulturnih ustanov ... Anketni vprašalnik je bil anonimen in je anketirancem omogočal svobodno izbiro glede izbire vprašanj, na katera so želeli odgovoriti oziroma katera so želeli preskočiti. Anketni vprašalnik je bil aktiven 4 mesece (od 26. 11. 2021 do 10. 4. 2022). Podatki so bili tako zbrani s pomočjo neverjetnostnega vzorčenja (angl. nonprobability sampling), natančneje priložnostnega vzorčenja (angl. convenience sampling). Neverjetnostni vzorec temelji na predpostavki, da v vzorec nisem mogla vključiti celotne populacije oziroma vseh enot populacije, kar pomeni, da statistično sklepanje oziroma posploševanje na populacijo ni mogoče, prav tako pa ni mogoče oceniti vzorčne napake. O priložnostnem vzorcu govorim zato, ker nisem imela dostopa do nekaterih elektronskih naslovov na katere bi bilo potrebno oziroma smiselno poslati anketni vprašalnik, prav tako nisem imela dostopa do nekaterih spletnih mest, na katerih bi se anketni vprašalnik splačalo objaviti. Iz tega naslova sem anketni vprašalnik razposlala na naslove, ki so mi bili pri roki. Enako velja reči tudi za spletna mesta, na katerih sem objavila anketni vprašalnik. Hkrati je bilo vzorčenje subjektivno, saj sem anketni vprašalnik posredovala osebam, za katere sem sama predpostavila, da bi jim ga bilo smiselno posredovati.

Anketni vprašalnik je sestavljen iz treh delov. Prvi del je namenjen zbiranju podatkov o predhodni zaposlitvi respondenta, in sicer o dejavnosti podjetja, vrsti zaposlitve, trajanju zaposlitve, mesecu prenehanja delovnega razmerja, regiji podjetja in odvisnosti podjetja od tujih gostov. Odvisnost od tujih gostov merim z dvema vprašanjema, in sicer: »Ali je bilo podjetje odvisno od tujih gostov?« in »V kolikšni meri je bilo podjetje odvisno od tujih gostov (v odstotkih %)?«.

Drugi del anketnega vprašalnika je namenjen predvsem iskanju nove zaposlitve, torej načrtih glede iskanja nove zaposlitve in uspešnosti pri iskanju nove zaposlitve ter pridobivanju podatkov o novi zaposlitvi, se pravi o dejavnosti, trajanju nove zaposlitve, regiji in odvisnosti podjetja od tujih gostov. Uspešnost iskanja nove zaposlitve merim z vprašanjema, ali so anketirane osebe že našle novo zaposlitev in kako dolgo so iskale novo zaposlitev. Tretji del se osredotoča na morebitne negativne posledice ob izgubi

zaposlitve, predvsem na negativne psihološke vidike brezposelnosti, kot so na primer slabše počutje, nezadovoljstvo, nesigurnost in strah. Respondenti so se opredelili glede strinjanja s trditvami, ki so merjene s 5-stopenjsko Likertovo lestvico. Standardna sociodemografska vprašanja so sestavni del vprašalnika (spol, starostna skupina, regija, prebivališča, stopnja izobrazbe, status na trgu dela). Celoten anketni vprašalnik se nahaja v prilogi 1.

Ker sem izvedla kvantitativno raziskavo, se v nadaljevanju lotim kvantitativne obdelave podatkov. Podatke bom predstavila z opisno oziroma deskriptivno statistiko.

3.4 Opis vzorca

Čeprav sem anketni vprašalnik razposlala na številne elektronske naslove in osebam, za katere sem vedela oziroma sklepala, da so primerne za izpolnjevanje anketnega vprašalnika, poleg tega sem ga objavila tudi na družbenem omrežju Facebook, končno število ustrezno izpolnjenih anketnih vprašalnikov ni doseglo cilja 120 ustrezno izpolnjenih anketnih vprašalnikov, temveč zgolj 101 ustrezno izpolnjenih anketnih vprašalnikov. Naj na tem mestu dodam, da 101 ustrezno izpolnjenih anketnih vprašalnikov ni vzorec, ki ga analiziram, saj je to število vseh tistih, ki so pričeli z reševanjem anketnega vprašalnika in so odgovorili na sociodemografska vprašanja. Po sociodemografskih vprašanjih sem nadaljevala z vprašanjem, ki je za mojo raziskavo ključnega pomena, in sicer me je zanimalo, ali so osebe v času COVID-19 izgubile zaposlitev. Če je niso, jim preostanek anketnega vprašalnika ni bil na voljo. Tiste osebe, ki so odgovorile z da, pa so lahko nadaljevale z reševanjem anketnega vprašalnika. To vprašanje je povzročilo, da je število respondentov v nadaljevanju anketnega vprašalnika precej manjše, saj je, kljub nagovoru anketnega vprašalnika, v katerem osebe nagovarjam, da je anketni vprašalnik namenjen izključno tistim, ki so v času COVID-19 ostali brez zaposlitve, z ne odgovorilo 60 oseb, z da pa samo 36 oseb. Tako je torej na začetku na vprašanja ustrezno odgovorilo do 101 oseb, po vprašanju »Ali ste v času COVID-19 izgubili zaposlitev?« pa je maksimalno število odgovorov 36. Vzorec, ki je posledično nereprezentativen, zato je predstavlja samo 36 oseb.

Kot je razvidno iz tabele 3, je v času COVID-19 zaposlitev izgubilo 68 % oseb ženskega spola in 26 % oseb moškega spola, 6 % oseb pa se ni želelo opredeliti. Med tistimi, ki so v času COVID-19 izgubili zaposlitev, prevladujejo mladi, in sicer je to 43 % oseb starih od 26 do 30 let in 20 % oseb starih od 31 do 35 let. Najmanj je glede na število odgovorov v času COVID-19 zaposlitev izgubilo oseb starih od 56 let dalje. Teh je 3 %. Med osebami, ki so v času COVID-19 izgubile zaposlitev (in so morda za časa reševanja anketnega vprašalnika že dobile novo zaposlitev), prevladujejo osebe zaposlene za nedoločen čas (polni delovni čas). Teh je 29 %. Sledijo jim brezposelne osebe (23 %) in osebe zaposlene za določen čas (polni delovni čas). Teh je 17 %.

Tabela 3: Struktura anketirancev glede na spol, starostno skupino, formalno izobrazbo in status na trgu dela

Spol	Delež respondentov
Moški	26 %
Ženski	68 %
Ne želim se opredeliti	6 %
Starostna skupina	Delež respondentov
Do 25 let	9 %
26–30 let	43 %
31–35 let	20 %
36–40 let	11 %
41–45 let	14 %
46–50 let	/
51–55 let	/
Od 56 let dalje	3 %
Stopnja izobrazbe	Delež respondentov
Osnovna šola ali manj	0 %
Srednja šola	17 %
Višja šola / poklicna šola	11 %
Diploma (visokošolski ali univerzitetni program)	57 %
Magisterij / doktorat	14 %
Status na trgu dela	Delež respondentov
Študentsko delo	11 %
Zaposlen/a za nedoločen čas (polni delovni čas)	29 %
Zaposlen/a za nedoločen čas (krajši delovni čas)	/
Zaposlen/a za določen čas (polni delovni čas)	17 %
Zaposlen/a za določen čas (krajši delovni čas)	9 %
Samozaposlen/a	9 %
Avtorska pogodba ali podjemna pogodba	3 %
Brezposeln/a (prosim, navedite v mesecih)	23 %

Vir: lastno delo.

Tabela 4 prikazuje strukturo anketirancev glede na dejavnost in regijo, v kateri so opravljali preteklo zaposlitev. Med osebami, ki so v času COVID–19 izgubile zaposlitev, je največ oseb preteklo zaposlitev opravljalo v Dejavnosti potovalnih agencij, organizatorjev potovanj in s potovanji povezanih dejavnosti (29 %) ter v Dejavnosti hotelov in podobnih nastanitvenih obratov (23 %). Med regijami pretekle zaposlitve prevladujejo Osrednjeslovenska regija (50 %), Gorenjska regija (21 %) in Podravska regija (15 %).

Tabela 4: Struktura anketirancev glede na dejavnost pretekle zaposlitve in regijo pretekle zaposlitve

Dejavnost pretekle zaposlitve	Delež respondentov
Dejavnost animatorjev družabnega življenja	3 %
Dejavnost restavracij in druga strežba jedi	3 %
Strežba pijač	3 %
Kulturna in razvedrilna dejavnost	14 %
Dejavnost hotelov in podobnih nastanitvenih obratov	23 %
Dejavnost potovalnih agencij, organizatorjev potovanj in s potovanji povezanih dejavnosti	29 %
Regija pretekle zaposlitve	Delež respondentov
Primorsko-notranjska	3 %
Savinjska	3 %
Obalno-kraška	9 %
Podravska	15 %
Gorenjska	21 %
Osrednjeslovenska	50 %

Vir: lastno delo.

3.5 Omejitve raziskave

Prva omejitev raziskave se nanaša na opredelitev turističnega sektorja. Mihalič (2008, str. 8) namreč opozarja, da dejavnosti, ki jih zajema HoReCa/Ta, ne vključujejo samo storitev namenjenih turistom, temveč tudi tiste, ki so namenjene rezidentom. Po drugi strani pa HoReCa/Ta izključuje številne storitve, ki so turistom na voljo v drugih dejavnostih (npr. žičnice, igralnice, obiskovanja podzemskih jam) (Mihalič, 2008, str. 22).

Ena izmed ključnih omejitev raziskave je tudi dejstvo, da v empiričnem delu magistrskega dela v raziskavo ne morem vključiti dovolj velikega števila turističnih delavcev, ki so v času COVID-19 ostali brez zaposlitve v turističnem sektorju in so bodisi še zmeraj brezposelni, bodisi so že našli novo zaposlitev. To med drugim ni mogoče tudi zato, ker nisem imela dostopa do določenih baz podatkov, ki bi mi omogočale kontaktiranje teh oseb. Naj tukaj omenim na primer odgovor, ki sem ga prejela s strani ZRSZ, in sicer, da posredovanje anketnega vprašalnika pri njih prijavljenim brezposelnim turističnim delavcem žal ni mogoče, saj gre za varovane osebne podatke, ali drug primer, ko so mi iz določenega podjetja odgovorili, da žal niso več v stiku z osebami, ki so pri njih izgubile zaposlitev. Poleg ustrezne velikosti vzorca je eden izmed kriterijev še strukturna podobnost preučevane populacije, predvsem kar se tiče sociodemografskih spremenljivk. Te so v mojem primeru spol, starostna skupina, regija prebivališča, stopnja izobrazbe in status na trgu dela. Večja kot je torej natančnost odražanja dejanskega stanja v populaciji, bolj je vzorec reprezentativen, kar je znova odvisno tudi od velikosti vzorca, saj bi le dovolj veliko število ciljnih respondentov lahko omogočilo bolj natančen odraz realnega stanja.

Kar se tiče dovolj velikega števila ciljnih respondentov, je ena izmed temeljnih omejitev raziskave nizka stopnja odzivnosti in nizka stopnja odgovorov (zaradi pomanjkanja časa, volje, želje ... ciljnih respondentov), od česar sta odvisni velikost vzorca in statistična pomembnost dobljenih rezultatov. Kot že omenjeno, končno število ustrezno izpolnjenih vprašalnikov ni bilo enako prvotno zelenemu številu. Želeno število ustrezno izpolnjenih anketnih vprašalnikov je bilo 120, končno število pa 36. Posledično je vzorec nereprezentativen.

Omejitev raziskave lahko predstavlja tudi dejstvo, da sem dovršen del raziskave omejila samo na splet in spletno anketiranje, kjer pa je pri spletnem anketiranju potrebno vzeti v zakup, da odsotnost motiviranja, pomoči in nadzora med anketiranjem s strani anketarja lahko močno vpliva na relevantnost rezultatov raziskave.

Ker sem anketirancem omogočila, da jim na nekatera vprašanja ni bilo potrebno odgovoriti in so lahko nadaljevali z reševanjem preostalega dela anketnega vprašalnika, lahko omejitev raziskave predstavlja tudi možnost izkoriščanja te opcije, posledično pa (pre)pogostega preskakovanja vprašanj, zaradi česar pa nepopolni anketni vprašalniki na koncu nimajo uporabne vrednosti.

Prav tako na končni rezultat lahko vpliva še dejstvo, da je tema raziskave za koga utegnila biti občutljiva, kar je lahko osebo odvrnilo od reševanja anketnega vprašalnika, če pa se ga je lotila, je lahko to oteževalo odgovarjanje in privedlo do nizke stopnje odgovorov in/ali do izkrivljenih rezultatov.

4 REZULTATI RAZISKAVE

Poglavje je organizirano po raziskovalnih vprašanjih, zato pričujem z analizo števila novoprijavljenih oseb iz turističnega sektorja, čemur sledi še analiza strukture brezposelnih turističnih delavcev. Za oboje sem uporabila podatke ZRSZ. Nadaljujem z analizo rezultatov anketnega vprašalnika, kjer me je najprej zanimal delež turističnih delavcev, ki so se v času COVID–19 bili pripravljene zaposliti in/ali so se zaposlili v drugi dejavnosti, nato še število dolgotrajno brezposelnih turističnih delavcev in psihološke posledice na turistične delavce v povezavi z izgubo zaposlitve.

4.1 Novoprijavljene brezposelne osebe iz turističnega sektorja

Tabela 5 prikazuje novoprijavljene brezposelne osebe po panogah zadnje zaposlitve (mar. 2020–dec. 2021). Postavka Skupaj v tabeli predstavlja skupno število novoprijavljenih oseb iz vseh dejavnosti po SKD. V času COVID–19 (od marca 2020 do decembra 2021) se je na novo prijavilo skupno 15.804 brezposelnih oseb, ki so bile predhodno zaposlene v podjetjih, ki delujejo v turističnem sektorju. Od tega je 14.918 novoprijavljenih brezposelnih oseb iz dejavnosti I (Gostinstvo), tj. 3.261 novoprijavljenih brezposelnih

oseb, ki so bile zaposlene v dejavnosti I55 (Gostinske nastanitvene dejavnosti) in 11.657 novoprijavljenih brezposelnih oseb, ki so bile zaposlene v dejavnosti I56 (Dejavnost strežbe in pijač) ter 886 novoprijavljenih brezposelnih oseb iz dejavnosti N79 (Dejavnost potovalnih agencij, organizatorjev potovanj). Iz tabele je tudi razvidno, da je bilo absolutno največje število novoprijavljenih brezposelnih oseb, ki so bile pred prijavo statusa brezposelnih oseb zaposlene v turističnem sektorju, v preučevanem obdobju aprila leta 2020, ko se je na novo prijavilo 2.805 oseb. Največ jih je bilo pred tem zaposlenih v dejavnosti strežbe jedi in pijač (I 56), iz katere se je meseca aprila na novo prijavilo 2.108 oseb.

Tabela 5: Novoprijavljene brezposelne osebe po panogah zadnje zaposlitve (mar. 2020–dec. 2021)

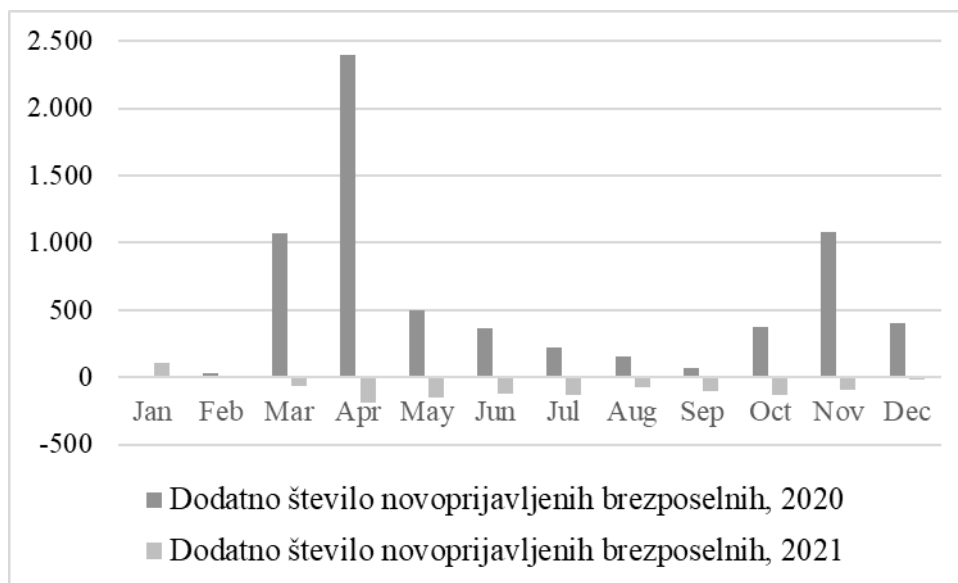
Dejavnost/ Mesec	I 55	I 56	N 79	Skupaj turistični sector	Turistični sector (delež, v %)	Skupaj
III 2020	228	1.174	50	1.452	18,5	7.848
IV 2020	505	2.108	192	2.805	19,5	14.419
V 2020	237	564	50	851	10,7	7.928
VI 2020	190	438	63	691	9,1	7.558
VII 2020	147	431	82	660	8,0	8.222
VIII 2020	110	334	56	500	9,5	5.277
IX 2020	116	374	49	539	8,3	6.510
X 2020	180	817	35	1.032	11,6	8.931
XI 2020	281	1.350	80	1.711	23,3	7.356
XII 2020	185	607	58	850	11,0	7.735
I 2021	225	670	16	911	8,7	10.510
II 2021	89	317	12	418	8,8	4.766
III 2021	68	235	10	313	6,9	4.569
IV 2021	60	147	10	217	5,6	3.890
V 2021	35	163	8	206	5,6	3.701
VI 2021	48	156	3	207	5,9	3.532
VII 2021	60	240	13	313	5,8	5.443
VIII 2021	66	199	9	274	7,1	3.836
IX 2021	70	270	27	367	8,0	4.616
X 2021	124	382	18	524	7,6	6.892
XI 2021	148	356	33	537	10,7	4.996
XII 2021	89	325	12	426	7,2	5.956

Prirejeno po ZRSZ (2022).

Poleg meseca aprila 2020, ko je porast najverjetneje pogojen s pričetkom oziroma razglasitvijo epidemije, je tako v letu 2020, kakor tudi v letu 2021, porast moč zaznati v jesenskih in zimskih mesecih. Slednje bi lahko pripisali dejstvu, da je za turistične delavce značilna sezonska zaposlitev in se brezposelne osebe na novo prijavljajo večinoma v nizki sezoni (pozimi) in je zaposlitev temu primerno višja v poletnih mesecih.

Glede na sezonskost zaposlitev v turističnem sektorju je v nadaljevanju predstavljeno še presežno število novoprijavljenih brezposelnih oseb, ki so bile pred prijavo statusa zaposlene v turističnem sektorju. Slika 1 prikazuje presežno število novoprijavljenih brezposelnih oseb po mesecih za leti 2020 in 2021. Presežno število novoprijavljenih brezposelnih je izračunano kot razlika med številom novoprijavljenih brezposelnih oseb in aritmetičnim povprečjem leta 2018 in 2019. Tudi v tem primeru je bilo absolutno največje število novoprijavljenih brezposelnih oseb, ki so bile pred prijavo statusa zaposlene v turističnem sektorju, aprila 2020, ko se je na novo prijavilo 2.401 oseb in proti koncu leta 2020, v zimskih mesecih.

Slika 1: Presežno število novoprijavljenih brezposelnih oseb po mesecih, 2020–2021

Prirejeno po ZRSZ (2022).

Razlogi za prijavo statusa brezposelne osebe so lahko različni. ZRSZ med njimi beleži naslednje tri: presežni delavci, prenehanje zaposlitve za določen čas, stečaj podjetja. Od tistih oseb, ki so bile predhodno zaposlene v podjetjih, katera delujejo v turističnem sektorju, se jih je v vseh treh primerih največ na novo prijavilo aprila 2020.

4.1.1 Novoprijavljene brezposelne osebe za določen čas

Aprila 2020 se je iz dejavnosti I Gostinstvo na novo prijavilo 985 brezposelnih oseb za določen čas (15,9 % od skupnega števila novoprijavljenih brezposelnih oseb za določen čas iz vseh dejavnosti po SKD), to je 245 brezposelnih oseb za določen čas iz dejavnosti I55 - Gostinske nastanitvene dejavnosti (3,9 % od skupnega števila novoprijavljenih brezposelnih oseb za določen čas iz vseh dejavnosti po SKD) in 740 brezposelnih oseb za določen čas iz dejavnosti I56 - Dejavnost strežbe in pijač (11,9 % od skupnega števila novoprijavljenih brezposelnih oseb za določen čas iz vseh dejavnosti po SKD). Iz dejavnosti N79 - Dejavnost potovalnih agencij, organizatorjev potovanj se je na novo prijavilo 38 brezposelnih oseb za določen čas (0,6 % od skupnega števila novoprijavljenih brezposelnih oseb za določen čas iz vseh dejavnosti po SKD).

4.1.2 Novoprijavljene brezposelne osebe, presežni delavci

Iz dejavnosti I Gostinstvo se je aprila 2020 na novo prijavilo 1.294 brezposelnih presežnih delavcev (23,0 % od skupnega števila novoprijavljenih brezposelnih presežnih delavcev iz vseh dejavnosti po SKD), to je 218 brezposelnih presežnih delavcev iz dejavnosti I55 - Gostinske nastanitvene dejavnosti (3,9 % od skupnega števila novoprijavljenih brezposelnih presežnih delavcev iz vseh dejavnosti po SKD) in 1.076 brezposelnih presežnih delavcev iz dejavnosti I56 - Dejavnost strežbe in pijač (19,2 % od skupnega števila novoprijavljenih brezposelnih presežnih delavcev iz vseh dejavnosti po SKD). Iz dejavnosti N79 - Dejavnost potovalnih agencij, organizatorjev potovanj se je na novo prijavilo 90 brezposelnih presežnih delavcev (1,6 % od skupnega števila novoprijavljenih brezposelnih presežnih delavcev iz vseh dejavnosti po SKD).

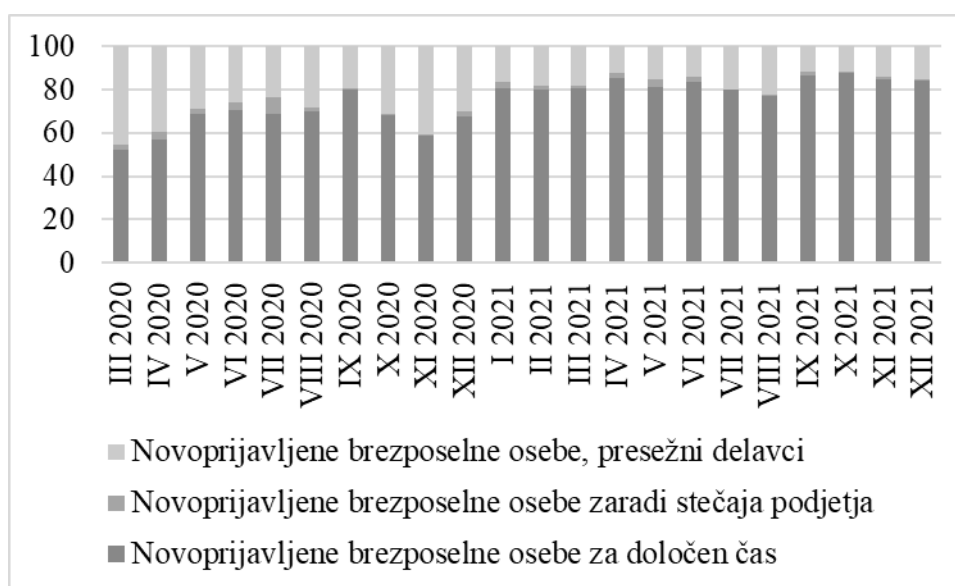
4.1.3 Novoprijavljene brezposelne osebe zaradi stečaja podjetja

Iz dejavnosti I Gostinstvo se je aprila 2020 zaradi stečaja podjetja na novo prijavilo 43 oseb (26,2 % od skupnega števila novoprijavljenih brezposelnih presežnih delavcev iz vseh dejavnosti po SKD), od tega 1 oseba iz dejavnosti I55 - Gostinske nastanitvene dejavnosti (0,6 % od skupnega števila novoprijavljenih brezposelnih presežnih delavcev iz vseh dejavnosti po SKD) in 42 oseb iz dejavnosti I56 - Dejavnost strežbe in pijač (25,6 % od skupnega števila novoprijavljenih brezposelnih presežnih delavcev iz vseh dejavnosti po SKD). Iz dejavnosti N79 - Dejavnost potovalnih agencij, organizatorjev potovanj se je zaradi stečaja podjetja na novo prijavilo 43 brezposelnih oseb (26,2 % od skupnega števila novoprijavljenih brezposelnih presežnih delavcev iz vseh dejavnosti po SKD).

Slika 2 prikazuje deleže novoprijavljenih brezposelnih oseb za določen čas, novoprijavljenih brezposelnih oseb zaradi stečaja podjetja in novoprijavljenih presežnih delavcev glede na skupno število novoprijavljenih brezposelnih oseb v času COVID-19.

Kot je razvidno iz slike, se je največ brezposelnih oseb za določen čas na novo prijavilo v letu 2020 v pomladnih in zimskih mesecih, deleži pa so višji tudi proti koncu leta 2021. Tudi v primeru novoprijavljenih presežnih delavcev, so deleži višji v letu 2020 v pomladnih in zimskih mesecih ter proti koncu leta 2021. Deleži novoprijavljenih oseb zaradi stečaja podjetja so precej manjši. Iz tega naslova se je največ oseb na novo prijavilo meseca aprila v letu 2020. V letu 2021 se je iz tega naslova največ oseb prijavilo januarja, v nadaljevanju leta pa se je stanje nekoliko umirilo in so števila nihala med 1 in 5 novoprijavljenih oseb, temu primerni pa so nižji deleži, kar je razvidno tudi iz slike.

Slika 2: Struktura novoprijavljenih brezposelnih oseb v času COVID-19

Prirejeno po ZRSZ (2022).

4.1.4 Brezposelne osebe po panogi zadnje zaposlitve

Visoko število novoprijavljenih brezposelnih oseb je rezultiralo v porastu števila brezposelnih oseb. Kot je razvidno iz tabele 6, v kateri postavka Skupaj predstavlja skupno število brezposelnih oseb iz vseh dejavnosti po SKD, je iz dejavnosti I Gostinstvo bilo največ brezposelnih oseb januarja 2021, in sicer 8.303 brezposelnih oseb, kar predstavlja 9,1 % od skupnega števila brezposelnih oseb iz vseh dejavnosti po SKD, to je 1.828 brezposelnih oseb iz dejavnosti I55 - Gostinske nastanitvene dejavnosti (2,0 % od skupnega števila brezposelnih oseb) in 6.475 brezposelnih oseb iz dejavnosti I56 - Dejavnost strežbe in pijač (7,1 % od skupnega števila brezposelnih oseb). V dejavnosti N79 - Dejavnost potovalnih agencij, organizatorjev potovanj je bilo največ brezposelnih oseb decembra 2020, in sicer 571 brezposelnih oseb oziroma 0,7 % od skupnega števila brezposelnih oseb. Absolutno je prve tri mesece v letu 2021 lahko videti, da so v primerjavi s prvimi tremi meseci v letu 2020 ponekod števila višja tudi za več kot 100 %. Govorim o dejavnosti N79 - Dejavnost potovalnih agencij, organizatorjev potovanj, v

kateri je bilo meseca januarja 2021 545 brezposelnih oseb, kjer je v primerjavi z mesecem januarjem 2020 (253 brezposelnih oseb) delež višji za 115 %. Iz dejavnosti I Gostinstvo je razlika najvišja meseca januarja 2021, ko je bilo 8.303 brezposelnih oseb, kar je 75 % več kot meseca januarja 2020 (4.720 brezposelnih oseb).

Tabela 6: Brezposelne osebe po panogi zadnje zaposlitve (mar. 2020–dec. 2021)

Dejavnost/ Mesec	I 55	I 56	N 79	Skupaj turistični sektor	Turistični sektor (delež, v %)	Skupaj
III 2020	1.228	4.426	283	5.937	7,6	77.855
IV 2020	1.666	6.364	1460	8.490	9,6	88.648
V 2020	1.838	6.155	491	8.484	9,4	90.415
VI 2020	1.782	5.561	503	7.846	8,8	89.377
VII 2020	1.600	5.169	529	7.298	8,2	89.397
VIII 2020	1.539	5.051	546	7.136	8,1	88.172
IX 2020	1.440	4.729	522	6.691	8,0	83.766
X 2020	1.442	4.951	502	6.895	8,2	83.654
XI 2020	1.608	5.895	539	8.042	9,6	84.139
XII 2020	1.704	6.170	571	8.445	9,7	87.283
I 2021	1.828	6.475	545	8.848	9,7	91.499
II 2021	1.779	6.306	509	8.594	9,8	88.051
III 2021	1.665	5.883	465	8.013	9,7	82.638
IV 2021	1.575	5.361	441	7.377	9,3	79.285
V 2021	1.387	4.599	404	6.390	8,5	75.148
VI 2021	1.154	3.965	347	5.466	7,7	71.094
VII 2021	1.124	3.679	326	5.129	7,3	70.655
VIII 2021	1.090	3.527	301	4.918	7,1	69.292
IX 2021	1.029	3.390	280	4.699	7,1	66.122
X 2021	1.047	3.417	269	4.733	7,1	66.654
XI 2021	1.092	3.427	281	4.800	7,3	65.379
XII 2021	1.047	3.432	275	4.754	7,2	65.969

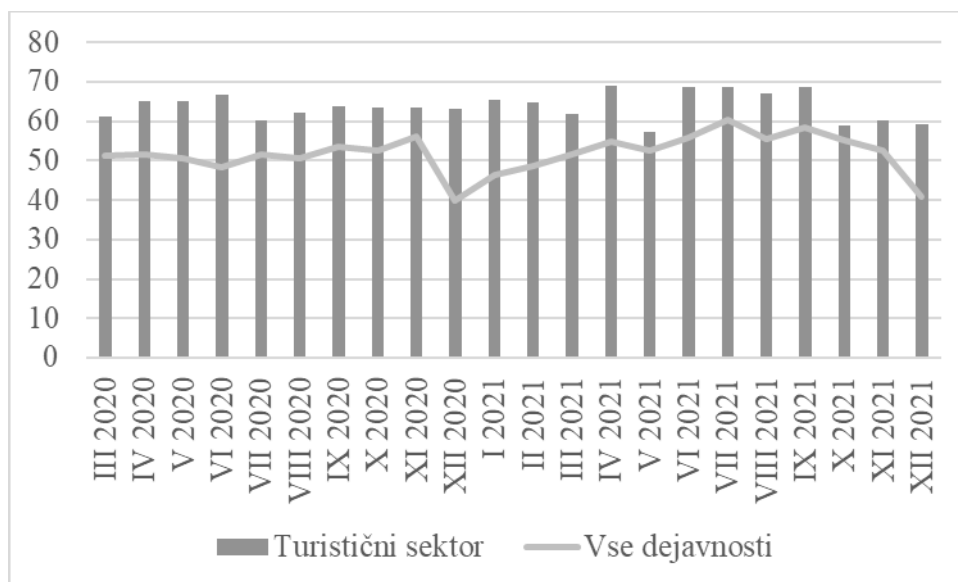
Prirejeno po ZRSZ (2022).

4.2 Struktura brezposelnih turističnih delavcev

ZRSZ zbira podatke o novoprijavljenih brezposelnih osebah zgolj glede na spol. Slika 3 prikazuje delež žensk med novoprijavljenimi brezposelnimi osebami v času COVID–19. Tudi v primeru brezposelnih žensk, ki so bile predhodno zaposlene v podjetjih, katera delujejo v turističnem sektorju in so se na novo prijavile v času COVID–19, je število tako v letu 2020 kot tudi v letu 2021 najvišje v pomladnih mesecih ter proti koncu jeseni

in v pričetku zime. Poleg tega je iz slike moč razbrati, da je delež žensk, ki so bile predhodno zaposlene v podjetjih, katera delujejo v turističnem sektorju, v primerjavi z deležem žensk, ki so bile predhodno zaposlene v podjetjih iz ostalih dejavnosti in so se prijavile v času COVID–19, ves čas višji od 50 % in ponekod dosega skoraj 70 %.

Slika 3: Delež žensk med novoprijavljenimi brezposelnimi osebami v času COVID–19

Prerejeno po ZRSZ (2022).

V nadaljevanju so predstavljeni podatki o številu brezposelnih glede na starost in izobrazbo, ki jih zbira ZRSZ. Na podlagi podatkov ZRSZ je moč ugotoviti, da se je v času COVID–19 vsekakor povišalo tudi število brezposelnih oseb starih do 29 let, brezposelnih oseb starih 50 let in več ter brezposelnih oseb z nižjo izobrazbo. Kot je razvidno iz tabele 7, tabele 8 in tabele 9, so v vseh primerih številke precej višje v začetnih mesecih epidemije (tj. aprila 2020 in maja 2020), poleg tega je visok porast mogoče zaznati tudi proti koncu leta 2020 in v pričetku leta 2021. V vseh treh tabelah postavka Skupaj predstavlja skupno število brezposelnih oseb iz vseh dejavnosti po SKD.

4.2.1 Brezposelne osebe stare do 29 let po panogi zadnje zaposlitve

Kot prikazuje tabela 7, je bilo aprila 2020 v obravnavanih dejavnostih v primerjavi z januarjem 2020 skupno 118 % več brezposelnih oseb starih do 29 let, januarja 2021 pa v primerjavi z januarjem 2020 skupno 112 % več brezposelnih oseb starih do 29 let.

Tabela 7: Brezposelne osebe stare do 29 let po panogi zadnje zaposlitve (mar. 2020–dec. 2021)

Dejavnost/ Mesec	I 55	I 56	N 79	Skupaj turistični sector	Turistični sektor (delež, v %)	Skupaj
III 2020	232	992	34	1.258	8,2	15.313
IV 2020	355	1.600	81	2.036	11,2	18.243
V 2020	409	1.501	81	1.991	10,7	18.596
VI 2020	384	1.264	69	1.717	9,5	18.077
VII 2020	316	1.124	65	1.505	8,5	17.796
VIII 2020	283	1.081	68	1.432	8,3	17.187
IX 2020	264	1.023	63	1.350	8,3	16.177
X 2020	250	1.109	63	1.422	8,0	17.883
XI 2020	285	1.430	63	1.778	10,0	17.742
XII 2020	320	1.510	60	1.890	10,3	18.336
I 2021	332	1.592	55	1.979	10,5	18.850
II 2021	323	1.529	44	1.896	10,6	17.824
III 2021	291	1.352	41	1.684	10,3	16.360
IV 2021	263	1.165	39	1.467	9,6	15.285
V 2021	211	938	35	1.184	8,4	14.053
VI 2021	171	750	29	950	7,4	12.910
VII 2021	153	655	24	832	6,7	12.424
VIII 2021	146	586	22	754	6,2	12.124
IX 2021	140	557	19	716	6,2	11.501
X 2021	152	588	19	759	5,8	13.073
XI 2021	162	602	22	786	6,2	12.677
XII 2021	158	617	20	795	6,2	12.749

Prirejeno po ZRSZ (2022).

4.2.2 Brezposelne osebe stare 50 let in več po panogi zadnje zaposlitve

Maja 2020 je bilo, kot prikazuje tabela 8, v obravnavanih dejavnostih v primerjavi z januarjem 2020 skupno 28 % več brezposelnih oseb starih 50 let in več, januarja 2021 pa v primerjavi z januarjem 2020 skupno 37 % več brezposelnih oseb starih 50 let in več.

Tabela 8: Brezposelne osebe stare 50 let in več po panogi zadnje zaposlitve (mar. 2020–dec. 2021)

Dejavnost/ Mesec	I 55	I 56	N 79	Skupaj turistični sektor	Turistični sektor (delež, v %)	Skupaj
III 2020	425	1.242	93	1.760	5,9	30.065
IV 2020	492	1.478	115	2.085	6,6	31.764
V 2020	527	1.488	116	2.131	6,7	32.019
VI 2020	514	1.431	120	2.065	6,5	31.783
VII 2020	484	1.383	126	1.993	6,3	31.786
VIII 2020	479	1.367	131	1.977	6,3	31.544
IX 2020	462	1.320	130	1.912	6,2	30.658
X 2020	469	1.350	125	1.944	6,5	30.052
XI 2020	510	1.467	133	2.110	7,0	30.086
XII 2020	516	1.499	143	2.158	7,0	30.889
I 2021	570	1.561	144	2.275	7,0	32.615
II 2021	563	1.552	147	2.262	7,1	31.709
III 2021	543	1.498	142	2.183	7,2	30.359
IV 2021	530	1.429	134	2.093	7,1	29.627
V 2021	486	1.321	128	1.935	6,7	28.702
VI 2021	428	1.208	116	1.752	6,3	27.710
VII 2021	445	1.131	113	1.689	6,1	27.679
VIII 2021	435	1.109	106	1.650	6,1	27.160
IX 2021	421	1.085	98	1.604	6,1	26.346
X 2021	436	1.090	94	1.620	6,3	25.880
XI 2021	452	1.092	98	1.642	6,5	25.339
XII 2021	428	1.073	98	1.599	6,3	25.371

Prirejeno po ZRSZ (2022).

4.2.3 Brezposelne osebe z nižjo izobrazbo po panogi zadnje zaposlitve

Tabela 9 kaže, da je bilo aprila 2020 v obravnavanih dejavnostih v primerjavi z januarjem 2020 skupno 64 % več brezposelnih oseb z nižjo izobrazbo, januarja 2021 pa v primerjavi z januarjem 2020 skupno 74 % več brezposelnih oseb z nižjo izobrazbo.

Tabela 9: Brezposelne osebe z nižjo izobrazbo po panogi zadnje zaposlitve (mar. 2020–dec. 2021)

Dejavnost/ Mesec	I 55	I 56	N 79	Skupaj turistični sector	Turistični sector (delež, v %)	Skupaj
III 2020	337	1.515	28	1.880	7,6	24.662
IV 2020	443	2.149	42	2.634	9,5	27.643
V 2020	475	2.072	43	2.590	9,3	27.975
VI 2020	481	1.864	40	2.385	8,6	27.635
VII 2020	436	1.746	40	2.222	8,2	27.255
VIII 2020	434	1.734	39	2.207	8,2	26.788
IX 2020	394	1.662	37	2.093	8,1	25.763
X 2020	391	1.735	34	2.160	8,5	25.397
XI 2020	410	2.028	37	2.475	9,7	25.622
XII 2020	428	2.156	41	2.625	9,6	27.253
I 2021	468	2.293	40	2.801	9,7	28.869
II 2021	467	2.244	40	2.751	9,9	27.849
III 2021	453	2.090	38	2.581	10,0	25.876
IV 2021	433	1.910	34	2.377	9,5	24.902
V 2021	392	1.664	31	2.087	8,8	23.699
VI 2021	316	1.437	26	1.779	7,9	22.417
VII 2021	307	1.329	25	1.661	7,5	22.035
VIII 2021	289	1.296	22	1.607	7,4	21.618
IX 2021	277	1.251	19	1.547	7,3	21.134
X 2021	281	1.250	20	1.551	7,4	21.024
XI 2021	300	1.252	26	1.578	7,6	20.747
XII 2021	289	1.295	27	1.611	7,5	21.471

Prirejeno po ZRSZ (2022).

4.3 Delež turističnih delavcev, ki se je v času COVID–19 bil pripravljen zaposliti v (popolnoma) drugi dejavnosti

Tabela 10, katera prikazuje stopnje strinjanja merjene s petstopenjsko Likertovo lestvico, prikazuje, da se je, med tistimi turističnimi delavci, ki so v času COVID–19 že dobili novo zaposlitev, večina oseb vsekakor strinjala, da so bile aktivne iskalke nove zaposlitve, in da so bile pripravljene sprejeti zaposlitev v (popolnoma) drugi dejavnosti, nekaj manj oseb pa je bilo pripravljeno sprejeti zaposlitev, ki ni v skladu z njihovimi pričakovanji in željami.

Tabela 10: Zaposlitev v (popolnoma) drugi dejavnosti z vidika respondentov, ki so v času COVID-19 že dobili novo zaposlitev

	Število respondentov	Povprečje	Std. odklon
Bil/a sem aktivni/a iskalec/ka zaposlitve	24	4,5	0,78
Pripravljen/a sem bil/a sprejeti zaposlitev v (popolnoma) drugi dejavnosti	24	4,5	1,06
Pripravljen/a sem bil/a sprejeti zaposlitev, ki ni skladna z mojimi pričakovanji in željami	24	3,7	1,23

Vir: lastno delo.

Kot je razvidno iz tabele 11, ki prav tako prikazuje stopnje strinjanja merjene s petstopenjsko Likertovo lestvico, pa se je, med turističnimi delavci, ki v času COVID-19 še niso dobili nove zaposlitve, dobra polovica oseb strinjala, da so bile aktivne iskalkle nove zaposlitve, nekaj manj oseb pa je bilo pripravljenih sprejeti zaposlitev v (popolnoma) drugi dejavnosti in zaposlitev, ki ni v skladu z njihovimi pričakovanji in željami.

Tabela 11: Zaposlitev v (popolnoma) drugi dejavnosti z vidika respondentov, ki v času COVID-19 še niso dobili nove zaposlitve

	Število respondentov	Povprečje	Std. odklon
Sem aktivni/a iskalec/ka zaposlitve	9	3,9	0,93
Pripravljen/a sem sprejeti zaposlitev v (popolnoma) drugi dejavnosti	9	3,4	1,01
Pripravljen/a sem sprejeti zaposlitev, ki ni skladna z mojimi pričakovanji in željami	9	3	1

Vir: lastno delo.

4.4 Delež turističnih delavcev, ki se je v času COVID-19 zaposlil v (popolnoma) drugi dejavnosti

Ker teh podatkov ZRSZ ne spremlja, so podatki pridobljeni iz anketnega vprašalnika. Na podlagi anketnega vzorca ugotavljam, da je 25 respondentov od 36 respondentov v času anketiranja že našlo zaposlitev. Od teh 36 oseb se je 42 % oseb zaposlilo v (popolnoma) drugi dejavnosti. Z izjemo 1 osebe, ki se je v (popolnoma) drugi dejavnosti zaposlila zaradi želje po novih izkušnjah, so se osebe v (popolnoma) drugi dejavnosti zaposlile zato, ker v danem trenutku niso imele druge možnosti in so le na tak način lahko dobile drugo zaposlitev. Predvsem so navedle, da v turistični dejavnosti takrat ni bilo ponudbe oziroma je bilo zaposlitev težko/ nemogoče dobiti, izpostavljeno pa je bilo tudi dejstvo,

da bi v takratnih razmerah zaposlitev v (popolnoma) drugi dejavnosti lahko pomenila večjo varnost/ sigurnost.

Osebe so novo zaposlitev dobile v dejavnosti stikov z javnostmi, prodaji, administraciji, dejavnosti socialnega varstva in izobraževanju. Zaposlitev so opravljale oziroma opravljajo na naslednjih delovnih mestih: prodajalec/delo v proizvodnji, optik, administrator, strokovni delavec, komercialist in varuh/spremljevalec gibalno oviranega otroka.

4.5 Število dolgotrajno brezposelnih turističnih delavcev

Ker se vprašanje nanaša na osebe, ki so zaposlitev izgubile v času COVID-19, dolgotrajno enačim s 6 mesecev po izgubi zaposlitve. Od 36 oseb, ki so v času COVID-19 izgubile zaposlitev, je bilo/ je 6 mesecev po izgubi zaposlitve še zmeraj brezposelnih 10 oseb. 25 oseb je že dobilo novo zaposlitev, 1 oseba pa na vprašanje ni odgovorila.

Naj kot zanimivost tukaj dodam še odvisnost podjetja, v katerem so osebe opravljale predhodno zaposlitev, od tujih gostov. Od 35 oseb je 25 oseb predhodno zaposlitev opravljalo v podjetju, ki je bilo odvisno od tujih gostov, 10 oseb v podjetju, ki od tujih gostov ni bilo odvisno. 24 oseb od 25 oseb, ki so predhodno zaposlitev opravljale v podjetju odvisnem od tujih gostov, je bilo pripravljenih označiti tudi stopnjo odvisnosti podjetja od tujih gostov, ki je bila merjena v odstotkih (%) od 1 do 100. Izkazalo se je, da povprečna stopnja odvisnosti podjetja od tujih gostov znaša 82 %.

4.6 Psihološke posledice na turistične delavce v povezavi z izgubo zaposlitve

Ker se izguba zaposlitve povezuje s psihološkimi posledicami, me je zanimalo s kakšnimi psihološkimi posledicami so se soočale osebe, ki so zaposlitev izgubile v času COVID-19. Negativne in pozitivne psihološke posledice sem merila na podlagi ocenjevanja strinjanja sklopa trditev s pomočjo 5-stopenjske Likertove lestvice.

Iz tabele 12 je razvidno, da se je večina oseb vsekakor strinjala ali strinjala, da je imela/ ima izguba zaposlitve negativen vpliv na njihovo počutje, da je izguba zaposlitve imela/ ima negativen vpliv na njihovo splošno zadovoljstvo z življenjem, da so zaradi izgube zaposlitve dvomile oziroma dvomijo vase in v svoje sposobnosti, da jih je zaradi izgube zaposlitve bilo oziroma jih je strah prihodnosti, in da so se zaradi izgube zaposlitve težje soočale oziroma se težje soočajo z izzivi. Nekaj manj oseb se je strinjalo, da je izguba zaposlitve imela/ ima negativen vpliv na njihovo socialno področje (odnosi s prijatelji, sorodniki, znanci ...). V tem primeru je bolj prevladovalo nestrinjanje s trditvijo.

Tabela 12: Negativne psihološke posledice v povezavi z izgubo dela v turističnem sektorju zaradi COVID-19

	Število respondentov	Povprečje	Std. odklon
Izguba zaposlitve je imela/ ima negativen vpliv na moje počutje	33	4,2	0,89
Izguba zaposlitve je imela/ ima negativen vpliv na moje socialno področje (odnosi s prijatelji, sorodniki, znanci ...)	33	3,1	1,25
Izguba zaposlitve je imela/ ima negativen vpliv na moje splošno zadovoljstvo z življenjem	33	4,1	0,98
Zaradi izgube zaposlitve sem dvomil/a/ dvomim vase in v svoje sposobnosti	33	3,4	1,29
Zaradi izgube zaposlitve me je bilo/ me je strah prihodnosti	33	3,8	1,25
Zaradi izgube zaposlitve sem se težje soočal/a/ se težje soočam z izzivi	33	3,5	1,23

Vir: lastno delo.

Kot je razvidno iz tabele 13, se je večina oseb vsekakor strinjala ali strinjala, da jih je izguba zaposlitve spodbudila k iskanju novih možnosti za zaposlitev, da jih je izguba zaposlitve spodbudila k razmišljanju o alternativnih možnostih za zaposlitev, in da jih je izguba zaposlitve spodbudila k odkrivanju in razvijanju novih osebnostnih lastnosti, znanj in kompetenc. Nekaj manj oseb se je strinjalo, da je izguba zaposlitve pozitivno prispevala k njihovem poklicnem razvoju in karierni poti. S to trditvijo se osebe v večini niso niti strinjale niti se z njo niso ne strinjale.

Tabela 13: Pozitivne psihološke posledice v povezavi z izgubo dela v turističnem sektorju zaradi COVID-19

	Število respondentov	Povprečje	Std. odklon
Izguba zaposlitve me je spodbudila k iskanju novih možnosti za zaposlitev	33	3,8	1,04
Izguba zaposlitve me je spodbudila k razmišljanju o alternativnih možnostih za zaposlitev	33	4	1,05
Izguba zaposlitve me je spodbudila k ustvarjalnim idejam v povezavi z zaposlitvenimi možnostmi	33	3,5	1,18
Izguba zaposlitve me je spodbudila k odkrivanju in razvijanju novih osebnostnih lastnosti, znanj in kompetenc	33	3,6	1,06
Izguba zaposlitve je pozitivno prispevala k mojemu poklicnemu razvoju in karierni poti	33	2,8	1,24

Vir: lastno delo.

4.7 Preverjanje raziskovalnih vprašanj

1. Koliko je bilo v času COVID–19 (od marca 2020 do decembra 2021) novoprijavljenih brezposelnih oseb, ki so bile predhodno zaposlene v podjetjih, katera delujejo v turističnem sektorju?

V času COVID–19 (od marca 2020 do decembra 2021) se je na novo prijavilo skupno 15.804 brezposelnih oseb, ki so bile predhodno zaposlene v podjetjih, katera delujejo v turističnem sektorju, od tega 14.918 novoprijavljenih brezposelnih oseb iz dejavnosti I Gostinstvo (tj. 3.261 novoprijavljenih brezposelnih oseb, ki so bile zaposlene v dejavnosti I55 - Gostinske nastanitvene dejavnosti in 11.657 novoprijavljenih brezposelnih oseb, ki so bile zaposlene v dejavnosti I56 - Dejavnost strežbe in pijač) in 886 novoprijavljenih brezposelnih oseb iz dejavnosti N79 - Dejavnost potovalnih agencij, organizatorjev potovanj.

2. Kakšna je struktura turističnih delavcev, ki so izgubili zaposlitev v času COVID–19 (spol, starostna skupina, stopnja izobrazbe, status na trgu dela ...)?

Na podlagi podatkov ZRSZ je moč ugotoviti, da se je v času COVID–19 povišalo tudi število brezposelnih žensk, brezposelnih oseb starih do 29 let, brezposelnih oseb starih 50 let in več ter brezposelnih oseb z nižjo izobrazbo. V vseh primerih so številke precej višje v začetnih mesecih epidemije (tj. april 2020 in maj 2020), poleg tega pa je visok porast mogoče zaznati tudi proti koncu leta 2020 in v pričetku leta 2021, kar bi, poleg že omenjene mrtve sezone, lahko bila posledica drugega vala epidemije in poostrenih ukrepov za zajezitev širjenja okužb.

V mesecu aprilu 2020 je bilo v obravnavanih dejavnostih v primerjavi z mesecem januarjem 2020 skupno 70 % več brezposelnih žensk, 118 % več brezposelnih oseb starih do 29 let in 64 % več brezposelnih oseb z nižjo izobrazbo, v mesecu januarju 2021 pa v primerjavi z mesecem januarjem 2020 skupno 76 % več brezposelnih žensk, 112 % več brezposelnih oseb starih do 29 let in 74 % več brezposelnih oseb z nižjo izobrazbo.

V mesecu maju 2020 je bilo v obravnavanih dejavnostih v primerjavi z mesecem januarjem 2020 skupno 28 % več brezposelnih oseb starih 50 let in več, v mesecu januarju 2021 pa v primerjavi z mesecem januarjem 2020 skupno 37 % več brezposelnih oseb starih 50 let in več.

3. Kolikšen delež turističnih delavcev se je bil/ se je pripravil zaradi COVID–19 zaposliti v (popolnoma) drugi dejavnosti?

Med osebami, ki so v času COVID–19 že dobile novo zaposlitev, se je večina oseb vsekakor strinjala, da so bile aktivne iskalke nove zaposlitve, in da so bile pripravljene

sprejeti zaposlitev v (popolnoma) drugi dejavnosti, nekaj manj oseb pa je bilo pripravljeno sprejeti zaposlitev, ki ni v skladu z njihovimi pričakovanji in željami. Med osebami, ki v času COVID-19 še niso dobile nove zaposlitve, se je dobra polovica oseb strinjala, da so bile aktivne iskalke nove zaposlitve, nekaj manj oseb je bilo pripravljenih sprejeti zaposlitev v (popolnoma) drugi dejavnosti in zaposlitev, ki ni skladna z njihovimi pričakovanji in željami.

4. Kolikšen delež turističnih delavcev se je v času COVID-19 zaposlilo v (popolnoma) drugi dejavnosti?

Po rezultatih anketnega vprašalnika sodeč je 25 respondentov od 36 respondentov v času anketiranja že našlo novo zaposlitev. Od teh se je 42 % oseb zaposlilo v (popolnoma) drugi dejavnosti. Z izjemo 1 osebe, ki se je v (popolnoma) drugi dejavnosti zaposlila zaradi želje po novih izkušnjah, so se osebe v (popolnoma) drugi dejavnosti zaposlile zato, ker v danem trenutku niso imele druge možnosti in so le na tak način lahko dobile drugo zaposlitev. Predvsem so navedle, da v turistični dejavnosti takrat ni bilo ponudbe oziroma je bilo zaposlitev težko ali morda celo nemogoče dobiti, izpostavljeno pa je bilo tudi dejstvo, da bi v takratnih razmerah zaposlitev v (popolnoma) drugi dejavnosti lahko pomenila večjo varnost/ sigurnost.

Osebe so novo zaposlitev dobile v dejavnosti stikov z javnostmi, prodaji, administraciji, dejavnosti socialnega varstva in izobraževanju. Zaposlitev so opravljale oziroma opravljajo na naslednjih delovnih mestih: prodajalec/delo v proizvodnji, optik, administrator, strokovni delavec, komercialist in varuh/spremljevalec gibalno oviranega otroka.

5. Koliko turističnih delavcev, ki so v času COVID-19 izgubili zaposlitev, je bilo/ je 6 mesecev po izgubi zaposlitve še zmeraj brezposelnih?

Od 36 oseb, ki so v času COVID-19 izgubile zaposlitve, je bilo/ je 6 mesecev po izgubi zaposlitve še zmeraj brezposelnih 10 oseb. 25 oseb je že dobilo novo zaposlitev, 1 oseba pa na anketno vprašanje ni odgovorila.

6. Katere so psihološke posledice na turistične delavce v povezavi z izgubo zaposlitve v turističnem sektorju zaradi COVID-19?

Rezultati anketnega vprašalnika so pokazali, da so psihološke posledice tako negativne kakor tudi pozitivne. Kot kaže je imela izguba zaposlitve zaradi COVID-19 negativen vpliv na počutje in na splošno zadovoljstvo z življenjem, poleg tega pa je pri posameznikih povzročila dvom v njihove sposobnosti, strah pred prihodnostjo in težje soočanje z izzivi. Po drugi strani pa je izguba zaposlitve zaradi COVID-19 posameznike spodbudila k iskanju novih možnosti za zaposlitev, k razmišljanju o alternativnih

možnostih za zaposlitev, k ustvarjalnim idejam v povezavi z zaposlitvenimi možnostmi ter k odkrivanju in razvijanju novih osebnostnih lastnosti, znanj in kompetenc.

4.8 Interpretacija dobljenih rezultatov in diskusija

Na podlagi analize podatkov ZRSZ sem ugotovila, da je v pričetku epidemije prišlo do precejšnjega porasta brezposelnosti. Poleg meseca aprila 2020 (v nekaterih primerih tudi meseca maja 2020), ko je porast najverjetneje pogojen prav s pričetkom oziroma razglasitvijo epidemije, pa je nadalje, tako v letu 2020 kakor tudi v letu 2021, porast moč zaznati v jesenskih in zimskih mesecih. Tukaj je sicer potrebno upoštevati dejstvo, da je za turistične delavce značilna sezonska zaposlitev in se brezposelne osebe na novo prijavljajo večinoma v mrtvi sezoni (tj. pozimi) in je zaposlitev temu primerno višja v poletnih mesecih, pa vendar bi porast lahko bil tudi posledica ukrepov za preprečevanje širjenja, omilitev, obvladovanje, okrevanje in odpravo posledic COVID-19.

Poleg tega je analiza podatkov ZRSZ pokazala, da se je v času COVID-19 povišalo tudi število brezposelnih žensk, brezposelnih oseb starih do 29 let, brezposelnih oseb starih 50 let in več ter brezposelnih oseb z nižjo izobrazbo. Tudi v teh primerih je porast moč videti v začetnih mesecih epidemije (tj. april 2020 in maj 2020), poleg tega je visok porast mogoče zaznati tudi proti koncu leta 2020 in v začetku leta 2021.

Tudi rezultati anketnega vprašalnika so pokazali, da je COVID-19 vplival na izgubo zaposlitve. Nekateri turistični delavci so v času izpolnjevanja anketnega vprašalnika že dobili novo zaposlitev, nekateri so bili še zmeraj brezposelni. Med tistimi, ki so že dobili novo zaposlitev, se je nekaj oseb zaposlilo v (popolnoma) drugi dejavnosti. V turističnem sektorju je bilo novo zaposlitev v tistem času namreč zelo težko dobiti.

Na podlagi analize anketnega vprašalnika sem ugotovila, da je imela izguba zaposlitve zaradi COVID-19 tako negativne kakor tudi pozitivne psihološke posledice. Izkazalo se je, da je imela izguba zaposlitve zaradi COVID-19 negativen vpliv na počutje in na splošno zadovoljstvo z življenjem, poleg tega pa je pri posameznikih povzročila dvom v njihove sposobnosti, strah pred prihodnostjo in težje soočanje z izzivi. Obenem pa je izguba zaposlitve zaradi COVID-19 posameznike spodbudila k iskanju novih možnosti za zaposlitev, k razmišljanju o alternativnih možnostih za zaposlitev, k ustvarjalnim idejam v povezavi z zaposlitvenimi možnostmi ter k odkrivanju in razvijanju novih osebnostnih lastnosti, znanj in kompetenc.

SKLEP

V magistrskem delu sem obravnavala vpliv COVID-19 na brezposelne turistične delavce, kjer me je še posebej zanimalo, v kolikšni meri je COVID-19 vplival na izgubo zaposlitve. Za ta namen sem v teoretičnem delu podrobneje prikazala vpliv pandemije

COVID–19 na turistični sektor na globalni ravni, vpliv pandemije COVID–19 na turistični sektor v Sloveniji in vpliv pandemije COVID–19 na lokalne skupnosti. Predvsem so me zanimali tudi psihološki vidiki brezposelnosti, kot morebitno vodilo za prihodnje čase pa sem predstavila še nekatere ideje za prihodnost turizma in dela v turizmu.

Za potrebe empiričnega dela sem nato pridobila podatke ZRSZ o novoprijavljenih brezposelnih osebah po panogah zadnje zaposlitve, novoprijavljenih brezposelnih osebah za določen čas po panogah zadnje zaposlitve, novoprijavljenih brezposelnih presežnih delavcih po panogah zadnje zaposlitve, brezposelnih osebah po panogi zadnje zaposlitve, brezposelnih ženskah po panogi zadnje zaposlitve, brezposelnih osebah starih do 29 let po panogi zadnje zaposlitve, brezposelnih osebah starih 50 let in več po panogi zadnje zaposlitve in brezposelnih osebah z nižjo izobrazbo po panogi zadnje zaposlitve. Večinski del podatkov sem uporabila za preverjanje prvega in drugega raziskovalnega vprašanja ter jih predstavila in analizirala z opisno oziroma deskriptivno statistiko. Za namen preverjanja tretjega, četrtega, petega in šestega raziskovalnega vprašanja sem izvedla primarno zbiranje podatkov s pomočjo spletnega anketnega vprašalnika, ki sem ga izvedla s pomočjo orodja za spletne ankete 1KA. Ciljni respondenti anketnega vprašalnika so bili tisti turistični delavci, ki so v času COVID–19 izgubili zaposlitev zaradi posledic zaprtja in omejenega poslovanja turističnih podjetij ter zmanjšane (predvsem tujega) povpraševanja.

Na podlagi analize podatkov ZRSZ sem ugotovila, da je v pričetku epidemije prišlo do precejšnjega porasta brezposelnosti. Poleg meseca aprila 2020 (v nekaterih primerih tudi meseca maja 2020), ko je porast najverjetneje pogojen prav s pričetkom oziroma razglasitvijo epidemije, pa je nadalje, tako v letu 2020 kakor tudi v letu 2021, porast moč zaznati v jesenskih in zimskih mesecih. Tukaj je sicer potrebno upoštevati dejstvo, da je za turistične delavce značilna sezonska zaposlitev in se brezposelne osebe na novo prijavljajo večinoma v mrtvi sezoni (tj. pozimi) in je zaposlitev temu primerno višja v poletnih mesecih, pa vendar bi porast lahko bil tudi posledica ukrepov za preprečevanje širjenja, omilitev, obvladovanje, okrevanje in odpravo posledic COVID–19. Poleg tega je analiza podatkov ZRSZ pokazala, da se je v času COVID–19 povišalo tudi število brezposelnih žensk, brezposelnih oseb starih do 29 let, brezposelnih oseb starih 50 let in več ter brezposelnih oseb z nižjo izobrazbo. Tudi v teh primerih je porast moč videti v začetnih mesecih epidemije (tj. april 2020 in maj 2020), poleg tega pa je visok porast mogoče zaznati tudi proti koncu leta 2020 in v pričetku leta 2021. Tudi rezultati anketnega vprašalnika so pokazali, da je COVID–19 vplival na izgubo zaposlitve. Nekateri turistični delavci so v času izpolnjevanja anketnega vprašalnika že dobili novo zaposlitev, nekateri so bili še zmeraj brezposelni. Med tistimi, ki so že dobili novo zaposlitev, se je nekaj oseb zaposlilo v (popolnoma) drugi dejavnosti. V turističnem sektorju je bilo novo zaposlitev v tistem času namreč zelo težko dobiti.

Na podlagi analize anketnega vprašalnika sem ugotovila, da je imela izguba zaposlitve zaradi COVID-19 tako negativne kakor tudi pozitivne posledice. Izkazalo se je, da je imela izguba zaposlitve zaradi COVID-19 negativen vpliv na počutje in na splošno zadovoljstvo z življenjem, poleg tega pa je pri posameznikih povzročila dvom v njihove sposobnosti, strah pred prihodnostjo in težje soočanje z izzivi. Obenem je izguba zaposlitve zaradi COVID-19 posameznike spodbudila k iskanju novih možnosti za zaposlitev, k razmišljanju o alternativnih možnostih za zaposlitev, k ustvarjalnim idejam v povezavi z zaposlitvenimi možnostmi ter k odkrivanju in razvijanju novih osebnostnih lastnosti, znanj in kompetenc.

Kot sem izpostavila že pri samih omejitvah raziskave, sem razpolagala z relativno majhnim vzorcem, ki pa kot tak žal ne more biti reprezentativen. Želela bi si, da bi bili ključni naslovniki bolj odzivni in pripravljene pripomoči k sodelovanju pri moji raziskavi. Po drugi strani pa popolnoma razumem, da je slabo odzivnost mogoče pripisati dejstvu, da je to zelo občutljiva tema, ki lahko sproži kakšen odpor. Kljub temu pa menim, da je že sam podatek, da je od 101 oseb, ki so se odločile izpolniti anketni vprašalnik, v času COVID-19 zaposlitev izgubilo 36 oseb, zelo zanimiv.

Prav zaradi tega bi si želela, da ta kompleksna problematika ne bi bila izrinjena in pozabljena, z njo pa tudi negativne posledice, ki jih je pustila na turističnem sektorju in turističnih delavcih. Mogoče je namreč sklepati, da z zanikanjem problema ne pride do ustreznega reševanja problematike, ki je nastala zaradi vpliva COVID-19 na turistični sektor in turistične delavce, kjer v povezavi z izgubo delovnih mest vsekakor ne smemo pozabiti na zaposlitev turističnih delavcev v drugih dejavnostih in v tujini. Morda bo treba na dejanske posledice še počakati. Menim namreč, da bi se znale še izraziti.

Pomembno je, da je v povezavi z obravnavano problematiko še naprej prisotno kritično razmišljanje, iskanje rešitev, spoprijemanje z izzivi in ustrezno ukrepanje za blaženje negativnih posledic COVID-19 v turističnem sektorju, predvsem z vidika turističnih delavcev. Menim, da lahko povezovanje udeležencev v turističnem sektorju v iskanju ustvarjalnih in inovativnih pristopov k raziskovalnemu problemu in razvijanju idej za prihodnost turizma in dela v turizmu pozitivno prispeva k okrevanju turističnega sektorja.

LITERATURA IN VIRI

1. 1KA. (2017). Orodje za anketiranje. Pridobljeno 5. novembra 2021 iz <https://www.1ka.si>
2. Baert, S., Lippens, L., Moens, E., Sterkens, P. & Weytjens, J. (2020). *How do we think the COVID-19 crisis will affect our careers (if any remain)?* Essen: Global Labor Organization (GLO).

3. Baum, T., Mooney, S. K. K., Robinson, R. N. S. & Solnet, D. (2020). COVID-19's impact on the hospitality workforce - new crisis or amplification of the norm?. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 32(9), 2813–2829.
4. Benjamin, S., Dillette, A. & Alderman, D. (2020). “We can’t return to normal”: committing to tourism equity in the post-pandemic age. *Tourism Geographies*, 22(3), 476–483.
5. Bilslund, C., Nagy, H. & Smith, P. (2020). Virtual internships and work-integrated learning in hospitality and tourism in a post-COVID-19 world. *International Journal of Work-Integrated Learning*, 21(4), 425–437.
6. Blatnik, K. T. (2021, 18. februar). *Prihodnost so tudi virtualna vodenja, država naj pomaga vsaj pri nakupu opreme*. Pridobljeno 3. februarja 2022 iz <https://www.rtv slo.si/zabava-in-slog/ture-avanture/prihodnost-so-tudi-virtualna-vodenja-drzava-naj-pomaga-vsaj-pri-nakupu-opreme/570002>
7. BWH Hotel Group Central Europe GmbH. (2021, 3. marec). “*I need extra TLC – Tender Loving Care*”: *How Slovenia’s Hospitality Is Coping with the Covid-19 Crisis*. Pridobljeno 29. novembra 2021 iz <https://www.bestwestern.de/press-release-details.html?id=1001579>
8. Danielsson, J., Macrae, R., Vayanos, D. & Zigran, J-P. (2020). *We shouldn’t be comparing the coronavirus crisis to 2008 - this is why*. Pridobljeno 7. februarja 2021 iz <https://www.weforum.org/agenda/2020/04/the-coronavirus-crisis-is-no-2008/>
9. Dernovšek, I. (2021, 5. januar). *Koronakriza je najbolj prizadela mlade in nizko izobražene, še posebej v Sloveniji*. Pridobljeno 7. februarja 2022 iz <https://www.dnevnik.si/1042946547>
10. Domadenik, P., Farčnik, D. & Trobec, D. (2012). Slovenia. V J. Prašnikar (ur.), *Comparing companies' success in dealing with external shocks: the case of the Western Balkans, Mediterranean countries and core European countries* (str. 45–68). Ljubljana: Časnik Finance.
11. Dwyer, L., Forsyth, P., & Dwyer, W. (2020). *Tourism Economics and Policy*. Bristol: Channel View Publications.
12. Everingham, P. & Chassagne, N. (2020). Post COVID-19 ecological and social reset: moving away from capitalist growth models towards tourism as Buen Vivir. *Tourism Geographies*, 22(3), 555–566.
13. Evropska komisija. (2020, 13. maj). *Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions*. Pridobljeno 7. januarja 2021 iz https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/communication-commission-tourism-transport-2020-and-beyond_en.pdf
14. Evropski parlament. (2020, 19. junij). *Turizem in promet v letu 2020 in pozneje*. Pridobljeno 19. februarja 2021 iz https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2020-0169_SL.html

15. Eurostat. (2021, oktober). *Railway passenger transport statistics - quarterly and annual data*. Pridobljeno 7. januarja 2022 iz https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Railway_passenger_transport_statistics_-_quarterly_and_annual_data#In_2020.2C_rail_passenger_transport_almost_halved_in_the_EU_compared_to_2019
16. Farčnik, D., Galevska, E., Mugoša, J. & Palevska, A. (2020). The impact of COVID-19 on the hospitality industry. V P. Domadenik, M. Koman & T. Redek (ur.), *The virus aftermath: a socio-economic twist?* (str. 103–116). Ljubljana: Časnik Finance.
17. Farčnik, D., Kuščer, K. & Trobec, D. (2013). Indebtedness of the tourism sector in Mediterranean countries. *Tourism economics*, 21(1), 141–157.
18. Finančna uprava Republike Slovenije – FURS. (2021). *Turistični BON in BON21*. Pridobljeno 19. februarja 2022 iz https://www.fu.gov.si/drugo/posebna_podrocja/turisticni_bon_in_bon21/
19. Galvani, A., Lew, A. A. & Perez, S. M. (2020). COVID-19 is expanding global consciousness and the sustainability of travel and tourism. *Tourism Geographies*, 22(3), 567–576.
20. Ghoshray, A., Ordóñez, J. & Sala, H. (2016). Euro, crisis and unemployment: Youth patterns, youth policies? *Economic Modelling*, 58, 442–453.
21. Gössling, S., Scott, D. & Hall, M. C. (2020). Pandemics, tourism and global change: a rapid assessment of COVID-19. *Journal of Sustainable Tourism*, 29(1), 1–20.
22. Haralambos, M. & Holborn, M. (2008). *Sociology: Themes and Perspectives*. London: Harper Collins Publications Limited.
23. Haywood, M. K. (2020). A post COVID-19 future - tourism re-imagined and re-enabled. *Tourism Geographies*, 22(3), 599–609.
24. Higgins-Desbiolles, F., Bigby, C. B. & Doering, A. (2021). *Socialising tourism after COVID-19: reclaiming tourism as a social force*. Pridobljeno 20. decembra 2021 iz <https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/JTF-03-2021-0058/full/html>
25. Institute of Hospitality. (2020, 24. april). *How will hospitality service change post Covid-19?*. Pridobljeno 4. marca 2021 iz <https://www.instituteofhospitality.org/how-will-hospitality-service-change-post-covid-19/>
26. International Air Transport Association – IATA. (2021, 3. avgust). *Airline Industry Statistics Confirm 2020 Was Worst Year on Record*. Pridobljeno 7. januarja 2022 iz <https://www.iata.org/en/pressroom/pr/2021-08-03-01/>
27. International Labour Organization – ILO. (2020a, 7. april). *ILO Monitor: COVID-19 and the world of work. 2nd Edition*. Pridobljeno 28. oktobra 2020 iz https://www.ilo.org/global/about-the-ilo/WCMS_740877/lang--it/index.htm
28. International Labour Organization – ILO. (2020b, 24. april). *COVID-19 and employment in the tourism sector: impact and response in Asia and the Pacific*. Pridobljeno 28. oktobra 2020 iz https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---asia/--ro-bangkok/documents/briefingnote/wcms_742664.pdf

29. International Union of Railways – UIC. (2020, julij). *MANAGEMENT OF COVID-19*. Pridobljeno 7. januarja 2021 iz https://uic.org/IMG/pdf/economic_impact_v2.pdf
30. Ioannides, D. & Gyimóthy, S. (2020). The COVID-19 crisis as an opportunity for escaping the unsustainable global tourism path. *Tourism Geographies*, 22(3), 624–632.
31. Ioannides, D., Gyimóthy, S. & James, L. (2021). From Liminal Labor to Decent Work: A Human-Centered Perspective on Sustainable Tourism Employment. *Sustainability*, 13(2), 851.
32. Keller, P. (2020). Corona pandemic as exogenous shock for international tourism: a context analysis. V F. Burini. (ur.), *Tourism facing a pandemic: from crisis to recovery* (str. 15–24). Bergamo: Università degli Studi di Bergamo.
33. Klehe, U. C., Zikic, J., van Vianen, A. E. M., Koen, J. & Buyken, M. (2012). Coping Proactively with Economic Stress: Career Adaptability in the Face of Job Insecurity, Job Loss, Unemployment, and Underemployment. *Research in Occupational Stress and Well Being*, 10, 131–176.
34. Knežević Cvelbar, L., Jamnik, G., Jezeršek, M. & Krašnja, J. (2020, 4. november). *CPOEF E-Talk: Turizem po COVID-19: od boja za preživetje do zmagovalcev* [webinar]. Pridobljeno 30. novembra 2020 iz <https://www.cpoef.si/agilnost-je-recept-za-zmago/>
35. Kniffin, K. M., Narayanan, J., Anseel, F., Antonakis, J., Ashford, S. P., Bakker, A. B., Bamberger, P., Bapuji, H., Bhave, D. P., Choi, V. K., Creary, S. J., Demerouti, E., Flynn, F. J., Gelfand, M. J., Greer, L. L., Johns, G., Keskibir, S., Klein, P. G., Lee, S. Y., ... van Vugt, M. (2020, avgust). *COVID-19 and the workplace: implications, issues, and insights for future research and action*. Pridobljeno 19. oktobra 2020 iz https://www.researchgate.net/publication/343584534_COVID-19_and_the_workplace_Implications_issues_and_insights_for_future_research_and_action
36. Kovač, H. A. (2021). *Hoteli, plaže so ostali, kjer so bili. Dobri turistični delavci so odšli. Treba jih je dobiti nazaj*. Pridobljeno 29. novembra 2021 iz <https://www.rtvsllo.si/gospodarstvo/hoteli-plaze-so-ostali-kjer-so-bili-dobri-turisticni-delavci-so-odsli-treba-jih-je-dobiti-nazaj/599757>
37. Kumar, K. P. (2020, 17. junij). *Bounce back will be faster and stronger for travel and tourism: Sanjay Datta*. Pridobljeno 7. decembra 2020 iz <https://travel.economictimes.indiatimes.com/news/destination/international/bounce-back-will-be-faster-and-stronger-for-travel-and-tourism-sanjay-datta/76417948>
38. Lapointe, D. (2020). Reconnecting tourism after COVID-19: the paradox of alterity in tourism areas. *Tourism Geographies*, 22(3), 633–638.
39. Larkin, M. (2020). *The European Green Deal must be at the heart of the COVID-19 recovery*. Pridobljeno 7. februarja 2021 iz <https://www.weforum.org/agenda/2020/05/the-european-green-deal-must-be-at-the-heart-of-the-covid-19-recovery>

40. Lew, A. A., Cheer, M. J., Haywood M., Brouder, P. & Salazar, B. N. (2020). Visions of travel and tourism after the global COVID-19 transformation of 2020. *Tourism Geographies*, 22(3), 455–466.
41. Li, J., Nguyen, T. H. H. & Coca-Stefaniak, J. A. (2020). *Coronavirus impacts on post-pandemic planned travel behaviours*. Pridobljeno 7. decembra 2020 iz https://www.researchgate.net/publication/341618028_Coronavirus_impacts_on_post-pandemic_planned_travel_behaviours
42. Malovrh, P. (2021, 18. maj). *V gostinstvu in turizmu v enem letu 5700 delovnih mest manj*. Pridobljeno 29. novembra 2021 iz <https://www.delo.si/ospodarstvo/novice/zaradi-negotovosti-in-nizkih-plac-ob-5700-delovnih-mest/>
43. McKee-Ryan, M. F. & Kinicki, J. A. (2008). Coping with job loss: A life-facet perspective. V L. C. Cooper & T. I. Robertson (ur.), *International Review of Industrial and Organizational Psychology 2002*, (str. 1–29). Chichester: Wiley.
44. Menegaki, A. N. (2020, 30. april). *Hedging Feasibility Perspectives against the COVID-19 for the International Tourism Sector*. Pridobljeno 20. oktobra 2020 iz <https://www.preprints.org/manuscript/202004.0536/v1>
45. Ministry of Economic Development and Technology. (2020). *Slovenian residents receive tourist vouchers*. Pridobljeno 23. februarja 2021 iz <https://www.gov.si/en/news/2020-06-09-slovenian-residents-receive-tourist-vouchers-44587/>
46. Mojtahedi, D., Dagnall, N., Denovan, A., Clough, P., Hull, S., Canning, D., Lilley, C., Kostas, A. & Papageorgiou, A. K. (2021). The Relationship Between Mental Toughness, Job Loss, and Mental Health Issues During the COVID-19 Pandemic. *Front Psychiatry*, 11.
47. Niestadt, M. (2020, 10. julij). *EU tourism sector during the coronavirus crisis*. Pridobljeno 20. oktobra 2020 iz [https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document.html?reference=EPRS_BRI\(2020\)652008](https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document.html?reference=EPRS_BRI(2020)652008)
48. Organisation for Economic Co-operation and Development – OECD. (2020, 2. junij). *Tourism Policy Responses to the coronavirus (COVID-19)*. Pridobljeno 20. oktobra 2020 iz <https://www.oecd.org/coronavirus/policy-responses/tourism-policy-responses-to-the-coronavirus-covid-19-6466aa20/>
49. Ozbay, G., Sariisik, M. & Ceylan, V. (2021, 25. januar). *A comparative evaluation between the impact of previous outbreaks and COVID-19 on the tourism industry*. Pridobljeno 1. marca 2021 iz https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/IHR-05-2020-0015/full/html?utm_source=TrendMD&utm_medium=cpc&utm_campaign=International_Hospitality_Review_TrendMD_0

50. Pak, M. (2020). *Slovenski turizem 9 mesecev kasneje in kako naprej?*. Pridobljeno 1. decembra 2021 iz https://www.slovenia.info/uploads/dst19/dst_2020_-_sto_maja_pak.pdf
51. Pharr, J. R., Moonie, S. & Bungum, T. J. (2012). The Impact of Unemployment on Mental and Physical Health, Access to Health Care and Health Risk Behaviors. *ISRN Public Health*, 3, 1–7.
52. Podjetnik.net. (2021). *Maja Pak o slovenskem Covid Turizmu*. Pridobljeno 30. novembra 2021 iz https://podjetnik-net.translate.google.com/maja-pak-o-slovenskem-covid-turizmu/?_x_tr_sl=sl&_x_tr_tl=en&_x_tr_hl=sl&_x_tr_pto=op,sc
53. Ranasinghe, J. P. R. C., Karunarathna, A. C. I. D. & Pradeepamali, J. (2020). After Corona (Covid-19) Impacts On Global Poverty and Recovery of Tourism Based Service Economies: An Appraisal. *Journal of Management and Tourism Research*, 3(1), 5–19.
54. Renaud, L. (2020). Reconsidering global mobility – distancing from mass cruise tourism in the aftermath of COVID-19. *Tourism Geographies*, 22(3), 679–689.
55. Ritzen, J., Lopez, J., Knottnerus, A., Moreno, P. S., Papandreou, G. & Zimmermann, F. K. (2020). *Taking the challenge: A joint European policy response to the corona crisis to strengthen the public sector and restart a more sustainable and social Europe*. Maastrich: Maastricht Economic and social Research institute on Innovation and Technology (UNU-MERIT).
56. Santos del Valle, A. (2020). *The tourism industry and the impact of COVID-19 Scenarios and proposals*. Madrid: Global Journey Consulting.
57. Santos, M. A., Madrid, G. C., Haegeman, K. & Rainoldi, A. (2020). *Behavioural changes in tourism in times of COVID-19. Employment scenarios and policy options*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
58. Schubert, F. S. (2021). COVID-19: Economic Consequences for a Small Tourism Dependent Economy. *Revista Brasileira de Pesquisa em Turismo*, 15(1), 2297.
59. Sigala, M. (2020). Tourism and COVID-19: Impacts and implications for advancing and resetting industry and research. *Journal of Business Research*, 117, 312–321.
60. Peticija online. (2021). *Pustite delati delavkam in delavcem v gostinstvu in turizmu!*. Pridobljeno 26. novembra 2021 iz https://www.peticija.online/pustite_delati_delavkam_in_delavcem_v_gostinstvu_in_turizmu
61. Slovenia Times. (2020, 14. april). *Slovenian tourism sector expects sharp contraction*. Pridobljeno 29. novembra 2020 iz <https://sloveniatimes.com/slovenian-tourism-sector-expects-sharp-contraction/>
62. Slovenska turistična organizacija – STO. (2016). *Turizem v številkah 2015*. Pridobljeno 31. maja 2022 iz https://www.slovenia.info/uploads/dokumenti/raziskave/spirit_tvs_2015_A4_SLO_dodatek_21688.pdf

63. Slovenska turistična organizacija – STO. (2017). *Turizem v številkah 2016*. Pridobljeno 31. maja 2022 iz https://www.slovenia.info/uploads/dokumenti/raziskave/2017_06_sto_tvs_2016_a4_slo_web.pdf
64. Slovenska turistična organizacija – STO. (2018). *Turizem v številkah 2017*. Pridobljeno 31. maja 2022 iz https://www.slovenia.info/uploads/dokumenti/tvs/tvs_turizem_v_stevilkah_2017.pdf
65. Slovenska turistična organizacija – STO. (2019). *Turizem v številkah 2018*. Pridobljeno 31. maja 2022 iz https://www.slovenia.info/uploads/dokumenti/raziskave/tvs_2018/tvs_interactive.pdf
66. Slovenska turistična organizacija – STO. (2020a, 29. maj). *Nov priročnik Odgovorni potovalni standardi slovenskega turizma GREEN&SAFE*. Pridobljeno 30. novembra 2021 iz <https://www.slovenia.info/sl/novinarsko-sredisce/novice/12597-nov-prirocnik-odgovorni-potovalni-standardi-slovenskega-turizma-green-safe>
67. Slovenska turistična organizacija – STO. (2020b). *Turizem v številkah 2019*. Pridobljeno 17. novembra 2021 iz https://www.slovenia.info/uploads/dokumenti/tvs/2019/turizem_v_stevilkah_2019.pdf
68. Slovenska turistična organizacija – STO. (2021). *Turizem v številkah 2020*. Pridobljeno 8. januarja 2022 iz https://www.slovenia.info/uploads/dokumenti/tvs/2020/2021_03_STO_TVVS_2020_SLO.pdf
69. Slovenska turistična organizacija – STO. (2022). *Turizem v številkah 2021*. Pridobljeno 18. junija 2022 iz https://www.slovenia.info/uploads/dokumenti/tvs/2021/2021_Turizem_v_%C5%A1tevilkah.pdf
70. Spenceley, A., McCool, S., Newsome, D., Báez, A., Barborak, J. R., Blye, C. J., Bricker, K., Sigit Cahyadi, H., Corrigan, K., Halpenny, E., Hvenegaard, G., Malleret King, D., Leung, Y-F., Mandić, A., Naidoo, R., Rüede, D., Sano, J., Sarhan, M., Santamaria, V., ... Zschiegner, A-K. (2021). Tourism in protected and conserved areas amid the COVID-19 pandemic. *PARKS*, (27), 103–118.
71. STA. (2020a, 23. oktober). *Direktor hotela Slon: Novo zapiranje žebelj v krsto mestnemu turizmu*. Pridobljeno 29. novembra 2020 iz <https://www.dnevnik.si/1042941751>
72. STA. (2020b, 11. september). *Postojnska jama: brez dela bo ostalo 59 zaposlenih*. Pridobljeno 23. novembra 2020 iz <https://www.dnevnik.si/1042938543>
73. Trevor, C. O. & Nyberg, A. J. (2008). Keeping your headcount when all about you are losing theirs: Downsizing, voluntary turnover rates, and the moderating role of HR practices. *Academy of Management Journal*, 51(2), 259–276.

74. Turistično gostinska zbornica Slovenije. (2021). *Letni zbor Združenja hotelirjev Slovenije*. Pridobljeno 30. novembra 2021 iz https://tgzs.si/wp-content/uploads/Letni-zbor-11.-11.-2021_compressed.pdf
75. Uğur, N. G. & Akbıyık, A. (2020). Impacts of COVID-19 on global tourism industry: A cross-regional comparison. *Tourism management perspectives*, 36.
76. United Nations. (2022, 9. januar). *Interview: Time to rethink tourism, an economic lifeline for millions*. Pridobljeno 7. februarja 2022 iz <https://news.un.org/en/story/2022/01/1109332>
77. UNWTO & ILO. (2013). *Economic Crisis, International, Tourism Decline and its Impact on the Poor*. UNWTO: Madrid.
78. Venturini, B. (2020). *Covid-19 and the Ensuing Design Changes to Hospitality Spaces*. Pridobljeno 10. decembra 2021 iz <https://hospitalityinsights.ehl.edu/covid-19-design-changes-hospitality-spaces>
79. Wanberg, R. C. (1997). Antecedents and outcomes of coping behaviors among unemployed and reemployed individuals. *Journal of Applied Psychology*, 82(5), 731–744.
80. Wanberg, R. C. (2012). The individual experience of unemployment. *Annual Review of Psychology*, 63, 369–396.
81. Winchenbach, A., Hanna, P. & Miller, G. (2019). Rethinking decent work: the value of dignity in tourism employment. *Journal of Sustainable Tourism*, 27(7), 1026–1043.
82. World Tourism Organization – UNWTO. (2021a, 28. januar). *2020: WORST YEAR IN TOURISM HISTORY WITH 1 BILLION FEWER INTERNATIONAL ARRIVALS*. Pridobljeno 7. januarja 2022 iz <https://www.unwto.org/news/2020-worst-year-in-tourism-history-with-1-billion-fewer-international-arrivals>
83. World Tourism Organization – UNWTO. (2021b). International travel largely on hold despite uptick in May 2021. *World Tourism Barometer*, 19(4), 1–5.
84. World Tourism Organization – UNWTO. (2021c). International tourism shows slight recovery in June and July 2021 driven by vaccinations and border reopening. *World Tourism Barometer*, 19(5), 1–5.
85. World Tourism Organization – UNWTO. (2022). *UNWTO Tourism Data Dashboard*. Pridobljeno 18. junija 2022 iz <https://www.unwto.org/tourism-data/unwto-tourism-dashboard>
86. World Travel & Tourism Council – WTTC. (2012). *Travel & Tourism Economic Impact 2012*. Pridobljeno 18. junija 2022 iz http://www.abeoc.org.br/wp-content/uploads/2013/05/Impacto_Economico_Viagens_Turismo_2012.pdf
87. World Travel & Tourism Council – WTTC. (2015). *Travel & Tourism Economic Impact 2015*. Pridobljeno 18. junija 2022 iz http://www.caribbeanhotelandtourism.com/wp-content/uploads/data_center/global/WTTC-WorldEconomicReport2015.pdf

88. World Travel & Tourism Council – WTTC. (2019). *Travel & Tourism Economic Impact 2019*. Pridobljeno 18. junija 2022 iz <https://www.slovenia.info/uploads/dokumenti/raziskave/raziskave/world2019.pdf>
89. World Travel & Tourism Council – WTTC. (2021, junij). *Travel & Tourism Economic Impact 2021*. Pridobljeno 7. januarja 2022 iz <https://wttc.org/Portals/0/Documents/Reports/2021/Global%20Economic%20Impact%20and%20Trends%202021.pdf>
90. World Travel & Tourism Council – WTTC. (2022a). *Economic Impact Reports*. Pridobljeno 7. januarja 2022 iz <https://wttc.org/Research/Economic-Impact>
91. World Travel & Tourism Council – WTTC. (2022b). *Travel & Tourism Economic Impact 2022¹*. Pridobljeno 18. junija 2022 iz <https://wttc.org/Portals/0/Documents/EIR/EIR2022%20Global%20Infographics%20Page%201.pdf?ver=2022-04-25-102003-88>
92. Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje – ZRSZ. (2022). *EF-panoge februar 2022*. Interno ZRSZ poročilo: neobjavljeno.

PRILOGE

Priloga 1: Anketni vprašalnik

Vpliv COVID-19 na brezposelne turistične delavce

Na Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani v okviru zaključne magistrske naloge izvajam raziskavo o vplivu COVID-19 na brezposelne turistične delavce. Z izsledki raziskave želim prispevati h kritičnemu razmišljanju, iskanju rešitev in spoprijemanju z izzivi ter pozvati k ukrepanju za blaženje negativnih posledic COVID-19 v turističnem sektorju, predvsem z vidika turističnih delavcev. Želela bi poudariti, da je anketni vprašalnik namenjen izključno tistim, ki ste v času COVID-19 ostali brez zaposlitve. Za vaš čas in prispevek k moji zaključni magistrski nalogi se vam iskreno zahvaljujem.

Alja Plesec

Q1 - Spol:

- Moški
- Ženski
- Ne želim se opredeliti

Q2 - V katero starostno skupino spadate?

- Do 25 let
- 26–30 let
- 31–35 let
- 36–40 let
- 41–45 let
- 46–50 let
- 51–55 let
- Od 56 let dalje

Q3 - V kateri regiji prebivate?

- Gorenjska
- Goriška
- Jugovzhodna Slovenija
- Koroška
- Obalno-kraška
- Osrednjeslovenska
- Podravska
- Pomurska
- Posavska

- Primorsko-notranjska
- Savinjska
- Zasavska

Q4 - Kakšna je vaša najvišja dosežena formalna izobrazba?

- Osnovna šola ali manj
- Srednja šola
- Višja šola / poklicna šola
- Diploma (visokošolski ali univerzitetni program)
- Magisterij / doktorat

Q5 - Kakšen je vaš trenutni status na trgu dela?

- Študentsko delo
- Zaposlen/a za nedoločen čas (polni delovni čas)
- Zaposlen/a za nedoločen čas (krajši delovni čas)
- Zaposlen/a za določen čas (polni delovni čas)
- Zaposlen/a za določen čas (krajši delovni čas)
- Samozaposlen/a
- Avtorska pogodba ali podjemna pogodba
- Brezposeln/a (prosim, navedite v mesecih):
- Drugo (prosim, navedite v mesecih):

Q6 - Prvi del vprašalnika: Zaposlitev, ki ste jo opravljali do izgube zaposlitve v času COVID-19

Q7 - Ali ste v času COVID-19 izgubili zaposlitev?

- Da
- Ne

IF (1) Q7 = [1]

Q8 - V kateri dejavnosti ste opravljali zaposlitev?

- Dejavnost hotelov in podobnih nastanitvenih obratov
- Dejavnost počitniških domov in podobnih nastanitvenih obratov za kratkotrajno bivanje
- Dejavnost avtokampov, taborov
- Dejavnost dijaških in študentskih domov ter druge nastanitve
- Dejavnost potovalnih agencij, organizatorjev potovanj in s potovanji povezanih dejavnosti

- Dejavnost restavracij in druga strežba jedi
- Strežba pijač
- Kulturna in razvedrilna dejavnost
- Dejavnost knjižnic, arhivov, muzejev in druge kulturne dejavnosti
- Dejavnost animatorjev družabnega življenja
- Drugo:

IF (1) Q7 = [1]

Q9 - Delovno mesto:

IF (1) Q7 = [1]

Q10 - Trajanje zaposlitve na tem delovnem mestu ((prosim, navedite od kdaj (mesec in leto) do kdaj (mesec in leto)):

IF (1) Q7 = [1]

Q11 - V kateri regiji ste opravljali zaposlitev?

- Gorenjska
- Goriška
- Jugovzhodna Slovenija
- Koroška
- Obalno-kraška
- Osrednjeslovenska
- Podravska
- Pomurska
- Posavska
- Primorsko-notranjska
- Savinjska
- Zasavska

IF (1) Q7 = [1]

Q12 - Ali je bilo podjetje odvisno od tujih gostov?

- Da
- Ne

IF (2) Q12 = [1]

Q13 - V kolikšni meri je bilo podjetje odvisno od tujih gostov (v odstotkih %)?

IF (1) Q7 = [1]

Q14 - Drugi del vprašalnika: Nova zaposlitev

IF (1) Q7 = [1]

Q15 - Ste že našli novo zaposlitev?

Da

Ne

IF (3) Q15 = [1]

Q16 - Koliko se strinjate:

	Nikakor se ne strinjam	Ne strinjam se	Niti se ne strinjam niti se strinjam	Strinjam se	Vsekakor se strinjam
Bil/a sem aktivni/a iskalec/ka zaposlitve	☐	☐	☐	☐	☐
Pripravljen/a sem bil/a sprejeti zaposlitev v (popolnoma) drugi dejavnosti	☐	☐	☐	☐	☐
Pripravljen/a sem bil/a sprejeti zaposlitev, ki ni v skladu z mojimi pričakovanji in željami	☐	☐	☐	☐	☐

IF (3) Q15 = [1]

Q17 - Koliko vam je pomembno:

	Sploh ni pomembno	Ni pomembno	Niti ni pomembno niti je pomembno	Je pomembno	Zelo je pomembno
Pri iskanju nove zaposlitve mi je bilo pomembno, da je v regiji v kateri prebivam	☐	☐	☐	☐	☐
Pri iskanju nove zaposlitve mi je bilo pomembno, da je v Sloveniji	☐	☐	☐	☐	☐

IF (3) Q15 = [1]

Q18 - Ali zaposlitev opravljate v (popolnoma) drugi dejavnosti?

- Da
- Ne

IF (4) Q18 = [1]

Q19 - Zakaj ste se odločili za zaposlitev v (popolnoma) drugi dejavnosti?

IF (3) Q15 = [1]

Q20 - V kateri dejavnosti opravljate zaposlitev?

- Dejavnost hotelov in podobnih nastanitvenih obratov
- Dejavnost počitniških domov in podobnih nastanitvenih obratov za kratkotrajno bivanje
- Dejavnost avtokampov, taborov
- Dejavnost dijaških in študentskih domov ter druge nastanitve

- Dejavnost potovalnih agencij, organizatorjev potovanj in s potovanji povezanih dejavnosti
- Dejavnost restavracij in druga strežba jedi
- Strežba pijač
- Kulturna in razvedrilna dejavnost
- Dejavnost knjižnic, arhivov, muzejev in druge kulturne dejavnosti
- Dejavnost animatorjev družabnega življenja
- Drugo:

IF (3) Q15 = [1]

Q21 - Delovno mesto:

IF (3) Q15 = [1]

Q22 - Mesec in leto pričetka delovnega razmerja na novem delovnem mestu:

IF (3) Q15 = [1]

Q23 - V kateri regiji opravljate zaposlitev?

- Gorenjska
- Goriška
- Jugovzhodna Slovenija
- Koroška
- Obalno-kraška
- Osrednjeslovenska
- Podravska
- Pomurska
- Posavska
- Primorsko-notranjska
- Savinjska
- Zasavska

IF (3) Q15 = [1]

Q24 - Ali je podjetje odvisno od tujih gostov?

- Da
- Ne

IF (5) Q24 = [1]

Q25 - V kolikšni meri je podjetje odvisno od tujih gostov (v odstotkih %)?

IF (3) Q15 = [1]

Q26 - Kje ste dobili informacijo o zaposlitvi?

- Objava prostih delovnih mest na strani ZRSZ
- Objava prostih delovnih mest na enem izmed zaposlitvenih portalov (Deloglasnik, Moje delo, Careerjet ...)
- Objava prostih delovnih mest v tiskanem mediju (Delo, Večer, Salomonov oglasnik ...)
- Na kariernem sejmu
- Preko študentskega servisa
- Preko spletne strani delodajalca
- Preko družbenih omrežij
- Po ustnem priporočilu (prijatelji, sorodniki, znanci ...)
- Drugo:

IF (3) Q15 = [1]

Q27 - Kako dolgo ste iskali zaposlitev?

- Zaposlitev sem dobil/a po prvem poskusu
- Potrebni je bilo več poskusov
- Zelo dolgo nisem dobil/a zaposlitve

IF (1) Q7 = [1]

Q28 - Tretji del vprašalnika: Psihološki vidiki brezposelnosti

Trditve so zapisane v pretekliku in sedanjiku, saj se nanašajo tako na tiste, ki ste že ponovno zaposleni, kot na tiste, ki ste še zmeraj brezposelni.

IF (1) Q7 = [1]

Q29 - Koliko se strinjate:

	Nikakor se ne strinjam	Ne strinjam se	Niti se ne strinjam niti se strinjam	Strinjam se	Vsekakor se strinjam
Izguba zaposlitve je imela/ ima negativen vpliv na moje počutje	☐	☐	☐	☐	☐
Izguba zaposlitve je	☐	☐	☐	☐	☐

imela/ ima negativen vpliv na moje socialno področje (odnosi s prijatelji, sorodniki, znanci ...)					
Izguba zaposlitve je imela/ ima negativen vpliv na moje splošno zadovoljstvo z življenjem	☐	☐	☐	☐	☐
Zaradi izgube zaposlitve sem dvomil/a/ dvomim vase in v svoje sposobnosti	☐	☐	☐	☐	☐
Zaradi izgube zaposlitve me je bilo/ me je strah prihodnosti	☐	☐	☐	☐	☐
Zaradi izgube zaposlitve sem se težje soočal/a/ se težje soočam z izzivi	☐	☐	☐	☐	☐

IF (1) Q7 = [1]

Q30 - Koliko se strinjate:

	Nikakor se ne strinjam	Ne strinjam se	Niti se ne strinjam niti se strinjam	Strinjam se	Vsekakor se strinjam
Izguba zaposlitve me je spodbudila k iskanju novih možnosti za zaposlitev	☐	☐	☐	☐	☐
Izguba zaposlitve me je spodbudila k razmišljanju o alternativnih možnostih za zaposlitev	☐	☐	☐	☐	☐
Izguba zaposlitve me je spodbudila k ustvarjalnim idejam v povezavi z zaposlitvenimi možnostmi	☐	☐	☐	☐	☐
Izguba zaposlitve me je spodbudila k odkrivanju in razvijanju novih osebnostnih lastnosti, znanj in kompetenc	☐	☐	☐	☐	☐
Izguba zaposlitve je pozitivno prispevala k mojemu poklicnemu razvoju in karierni poti	☐	☐	☐	☐	☐

IF (6) Q15 = [2]

Q31 - Koliko se strinjate:

	Nikakor se ne strinjam	Ne strinjam se	Niti se ne strinjam niti se strinjam	Strinjam se	Vsekakor se strinjam
Sem aktivni/a iskalec/ka zaposlitve	☐	☐	☐	☐	☐
Pripravljen/a sem sprejeti zaposlitev v (popolnoma) drugi dejavnosti	☐	☐	☐	☐	☐
Pripravljen/a sem sprejeti zaposlitev, ki ni v skladu z mojimi pričakovanji in željami	☐	☐	☐	☐	☐

IF (7) Q15 = [2]

Q32 - Koliko vam je pomembno:

	Sploh ni pomembno	Ni pomembno	Niti ni pomembno niti je pomembno	Je pomembno	Zelo je pomembno
Pri iskanju nove zaposlitve mi je pomembno, da je v regiji v kateri prebivam	☐	☐	☐	☐	☐
Pri iskanju nove zaposlitve mi je pomembno, da je v Sloveniji	☐	☐	☐	☐	☐